

VENDIM
Nr. 00-2023-2241 (312), datë 16.11.2023

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i përbërë nga:

Ilir Panda	kryesues;
Medi Bici	anëtar;
Sokol Binaj	anëtar;
Albana Boksi	anëtare;
Sandër Simoni	anëtar,

sot, më datë 16.11.2023, mori në shqyrtim, në seancë gjyqësore publike, çështjen penale nr. 61014-00523-00-2023 akti, që i përket:

KËRKUES: Gjykata e Shkallës së Parë e Juridiksionit të Përgjithshëm Vlorë

OBJEKTI: Parashtrimi i qëndrimit për mosmarrëveshjen e kompetencës

BAZA LIGJORE: Nenet 89 dhe 90 të Kodit të Procedurës Penale

Në çështjen penale me palë:

KËRKUES: Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë

PERSON NËN HETIM: Fatmir Mina

VIKTIMA: Fatime Llani

OBJEKTI: Pushimin e procedimit penal nr. 566, të vitit 2022, në ngarkim të shtetasit Fatmir Mina.

Caktimin e masës mjekësore ndaj tij sipas përcaktimit të bërë nga ekspertët e Institutit të Mjekësisë Ligjore.

BAZA LIGJORE: Neni 46 i Kodit Penal dhe nenet 46 e 329/a të Kodit të Procedurës Penale

KOLEGJI PENAL I GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjoji relatimin e gjyqtarit Medi Bici; prokurorin pranë Prokurorisë së Përgjithshme Alfred Progonati, i cili kërkoi dërgimin e akteve gjyqtarit të seancës paraprake pranë Gjykatës së Juridiksionit të Përgjithshëm Vlorë; mbrojtësin e caktuar kryesisht, avokat Sokol Kepi, i cili kërkoi dërgimin e çështjes pranë gjyqtarit të seancës paraprake dhe e bisedoi çështjen në tërësi, në përfundim;

VËREN:

I. Rrethanat e çështjes:

1. Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë ka regjistruar procedimin penal nr. 556/2022, në ngarkim të shtetasit Fatmir Mina, i akuzuar për veprat penale “Dhuna në familje” dhe “Largimi i të burgosurit nga vendi i qëndrimit”, të parashikuara nga nenet 130/a, paragrafi 1 e 323 të Kodit Penal (në vijim KP) dhe në përfundim të hetimeve, ka paraqitur pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë kërkesën, me objekt: Pushimin e procedimit penal nr. 566, të vitit 2022, në ngarkim të shtetasit Fatmir Mina. Caktimin e masës mjekësore ndaj tij sipas përcaktimit të bërë nga ekspertët e Institutit të Mjekësisë Ligjore.

2. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i seancës paraprake), me vendimin nr. 112, datë 27.4.2023, ka vendosur:

Pranimin e kërkesës. Pushimin e procedimit penal nr. 556, të vitit 2022, për veprën penale “Dhuna në familje”, parashikuar nga neni 130/a/1 i KP, në ngarkim të personit nën hetim Fatmir Mina. Dërgimin për gjykim pranë gjykatës kompetente, Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë të procedimit penal nr. 556, të viti 2022, për caktimin e masës mjekësore për shtetasin nën hetim Fatmir Mina.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i seancës paraprake), ndër të tjera ka arsyetuar se: *“...Kërkesa e prokurorit në rastin konkret gjen parashikim në nenin 329/a të KPP, ku i kërkon gjyqtarit të seancës paraprake pushimin e akuzës ose çështjes. (...) rezulton e provuar se personi nën hetim ka konsumuar elementet e veprave penale “Dhuna në familje”, parashikuar nga neni 130/a/1 i KP dhe “Largim nga vendi i qëndrimit”, parashikuar nga neni 323 i KP, por për shkak të gjendjes së tij mendore, ekziston një shkak që nuk lejon vazhdimin e procedimit, pasi ashtu sikurse u theksua edhe më sipër, referuar aktit të ekspertimit psikiatriko-ligjor nr. 293, datë 29.4.2022 (akt ekspertimi i kryer në kuadër të procedimit penal nr. 2080/2021) ai ka qenë në kushtet e papërgjegjshmërisë para kryerjes së veprës dhe pas saj. Sa më sipër, gjykata konkludon se kërkesa e prokurorisë është bazuar dhe si e tillë duhet të pranohet duke vendosur pushimin e procedimit penal nr. 566, i vitit 2022 për veprat penale “Dhuna në familje”, parashikuar nga neni 130/a/1 i KP dhe “Largimi nga vendi i qëndrimit”, parashikuar nga neni 323 i KP, për personin nën hetim, duke qenë se ekziston një shkak për të cilin ndjekja penale nuk duhet të vazhdojë në kuptim të nenit 328/d të KPP. Në lidhje me kërkesën e prokurorisë për caktimin e masës mjekësore ndaj personit nën hetim, në zbatim të nenit 46 të KP, gjykata vlerëson të theksojë faktin se kjo kërkesë duhet të jetë objekt shqyrtimi nga gjykata e themelit, pasi referuar dispozitave të KPP gjykata e seancës paraprake nuk mund të marrë prova të reja dhe ajo duhet të vendosi vetëm mbi bazën e akteve që i ka bashkëlidhur kërkesës organi i akuzës. Duke qenë se në rastin konkret është e domosdoshme të urdhërohet kryerja e një akti të ri ekspertimi psikiatriko-ligjor për të përcaktuar gjendjen mendore të personit nën hetim dhe masën mjekësore më të përshtatshme për të aktualisht, kjo kërkesë e organit të akuzës duhet t’i dërgohet gjykatës së themelit. (...) në rastin konkret, fashikulli i gjykimit duhet të përmbajë të gjitha aktet e kryera gjatë hetimeve paraprake, si dhe ato të seancës paraprake. Pra kjo kërkesë së bashku me të gjitha aktet e kryera gjatë hetimeve paraprake dhe ato të seancës paraprake duhet t’i bashkohet fashikullit të gjykimit, me qëllim që të merret në shqyrtim nga gjykata që do të gjykojë çështjen e themelit.”.*

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i themelit), me vendim të datës 6.7.2023, ka vendosur:

Shpalljen e moskompetencës lëndore, në lidhje me shqyrtimin e kërkesës së paraqitur nga Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Vlorë, me objekt: Caktimin e masës mjekësore ndaj shtetasit Fatmir Mina. Dërgimin e akteve për kompetencë pranë gjyqtarit të seancës paraprake....

5. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i themelit), ndër të tjera ka arsyetuar se: *“...Gjykata, kryesisht, në seancën gjyqësore të datës 6.7.2023, mori në shqyrtim konform nenit 83/1 të KPP, çështjen e kompetencës lëndore të saj, në lidhje me shqyrtimin e kërkesës së paraqitur nga ana e organit të prokurorisë për caktimin e masës mjekësore ndaj shtetasit Fatmir Mina. ... Gjykata vlerëson se, kompetenca lëndore në procesin gjyqësor penal përfaqëson parakusht procedural për marrjen në shqyrtim dhe zgjidhjen në themel të çështjeve, të cilat paraqiten për shqyrtim përpara gjykatës, për pasojë, mosrespektimi i dispozitave procedurale në lidhje me kompetencën lëndore, në dallim nga ajo tokësore, përfaqëson një mangësi themelore të procesit, e cila është e parikuperueshme përmes ankimit në gjykatën më të lartë, edhe nëse çështja është zgjidhur drejt nga gjykata e shkallës së parë. Neni 329/a, pika 2 i KPP parashikon se: ... 2. Në rastet kur prokurori ka paraqitur kërkesë për dërgimin e çështjes në gjyq, kërkesa për pushimin e akuzës ose çështjes shqyrtohet bashkarisht me kërkesën për dërgimin e çështjes në gjyq. KPP, i ndryshuar me ligjin nr. 35/2017, për herë të parë në historinë e shtetit të së drejtës në Republikën e Shqipërisë, mbështetur edhe në ndryshimet kushtetuese, të miratuara me ligjin nr. 76, datë 22.7.2016, ka parashikuar jo vetëm një subjekt të ri procedural (gjyqtarin e seancës paraprake), por edhe një fazë të re të procedimit penal, e ndryshme nga procedimi penal klasik (faza e hetimit dhe gjykimit), ajo e seancës paraprake, e cila ka në themel këto elemente: i. Së pari, rritjen e efektivitetit dhe eficiencës së ndjekjes penale, sipas parimit të ligjshmërisë; ii. Së dyti, respektimin e së drejtës së personit nën hetim, të pandehurit për një proces të rregullt ligjor (hetimor dhe gjyqësor); iii. Së treti, respektimin e parimit kushtetues të hetimit dhe gjykimit brenda një afati të arsyeshëm kohor; iv. Së katërti, respektimin e parimit të ekonomisë gjyqësore. v. Së pesti, respektimin dhe garantimin e të drejtave të viktimës në procesin hetimor dhe gjyqësor penal; vi. Së gjashti, garantimin e parimit kushtetues, të dhënies së drejtësisë nga gjykata. Me ndryshimet e bëra në KPP, me ligjin nr. 35/2017, rezulton se, është parashikuar rishtazi, figura procedurale e gjyqtarit të seancës paraprake, në kompetencë të të cilit, përfshihen ato kategori çështjesh (ratione materia), të cilat nga pikëpamja kohore (ratione temporis) vijnë menjëherë pas përfundimit të hetimeve paraprake, por përpara fazës së gjykimit dhe të cilat, konsistojnë në mënyrën e përfundimit të veprimtarisë hetimore të prokurorit, i cili pasi ka ushtruar ndjekjen penale, sipas nenit 148 të Kushtetutës dhe sipas neneve 278 e vijues të KPP,*

mbështetur në parimin e ligjshmërisë, mund t'i kërkojë gjyqtarit të seancës paraprake: i. Dërgimin e çështjes në gjykim (neni 331 i KPP); ii. Pushimin e akuzës ose të procedimit penal, në rastin kur ndodhemi përpara krimeve (neni 329/a i KPP).

5.1 Duke pasur në konsideratë sa më sipër, si dhe nga interpretimi teleologjik i pikës 2 të nenit 329/a të KPP, gjykata vlerëson se, edhe në rastet kur, në përfundim të betimeve paraprake të një procedimi penal, nga ana e prokurorit paraqitet kërkesë pranë gjyqtarit të seancës paraprake për pushimin e procedimit penal dhe caktimin e masës mjekësore ndaj personit nën hetim, kompetencën lëndore për shqyrtimin e kësaj kërkesë në të dy kërkimet e saj, e ka gjyqtari i seancës paraprake, i cili pasi vlerëson se janë kushtet për pushimin e procedimit penal nga ato të parashikuara nga neni 328/1 i KPP (në rastin konkret, pushimi i procedimit penal vjen për shkak të përgjegjshmërisë së personit nën hetim), disponon për pushimin e procedimit penal dhe caktimin e masës mjekësore ndaj personit konkret. Në vlerësimin e kësaj gjykate, ky konkluzion është rrjedhojë logjike edhe faza e seancës paraprake, si një fazë e ndërmjetme procedurale midis hetimit paraprak dhe gjykimit, duke i dhënë prevalencë parimit të ekonomisë gjyqësore, si dhe rritjes së eficiencës gjyqësore. Porë në këtë këndvështrim, kjo gjykatë vlerëson se, nuk është kompetente nga pikëpamja lëndore për shqyrtimin e kërkesës së paraqitur nga ana e organit të prokurorisë për caktimin e masës mjekësore ndaj shtetasit Fatmir Mina, për pasojë në rastin konkret duhet disponuar me shpalljen e moskompetencës lëndore dhe dërgimin e akteve për kompetencë pranë gjyqtarit të seancës paraprake ku është regjistruar fillimisht kërkesa e organit të prokurorisë për pushimin e procedimit penal nr. 566, të vitit 2022 dhe caktimin e masës mjekësore ndaj shtetasit Fatmir Mina, i dyshuar për kryerjen e veprave penale të parashikuara nga nenet 130/a/1 dhe 323 të KP.

6. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i seancës paraprake), në dhomë këshillimi, me vendimin nr. 247 (70110-00919-61-2023) Regjistrin Themeltar, datë 31.7.2023, ka vendosur:

Parashtrimin e mosmarrëveshjes së kompetencës lëndore/funksionale pranë Gjykatës së Lartë, lidhur me shqyrtimin e kërkesës, me objekt: Caktimin e masës mjekësore ndaj tij sipas përcaktimit të bërë nga ekspertët e Institutit të Mjekësisë Ligjore, duke argumentuar se kjo kërkesë duhet të shqyrtohet nga gjyqtari i themelit.

7. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Vlorë (gjyqtari i seancës paraprake), ndër të tjera, arsyeton se: "... Gjyqtari i themelit në rast të vlerësimit apo konstatimit të mospasjes së kompetencës lëndore për shqyrtimin e kërkesës penale, duhet që qëndrimin e tij t'ia parashtrojë Gjykatës së Lartë, pasi disponimi nga Gjyqtari i Themelit, me vendimin e datës 6.7.2023 për: Shpalljen e moskompetencës lëndore nuk është në zbatim të drejtë të ligjit procedural penal, edhe pse aktualisht jemi para këtij fakti dhe çështja është rishortuar; duke i ka kaluar për gjykim përsëri gjyqtarit të seancës paraprake. ... gjyqtari i themelit ka disponuar duke tejkaluar dispozitat ligjore, duke marrë kompetencat në një gjykatë më të lartë. ... Në lidhje me vendimmarrjen e gjykatës, pra moskompetencës funksionale të gjyqtarit të seancës paraprake për marrjen në shqyrtim dhe caktimin e masës mjekësore, dhe dërgimin për gjykim gjyqtarit të themelit, gjykata ka vlerësuar: (...) Në interpretim sistematik të nenit 46 të KP, kërkohet plotësimi kumulativ i kushteve, së pari, të jetë kryer një veprë penale të paktën nga ana objektive, së dyti, vepra penale të jetë kryer nga personi, që në kohën e kryerjes së krimit, vuan nga një turbullim psikik/neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin mendor dhe nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet/mosveprimet dhe as të kuptojë se kryen veprë penale, dhe së treti, të provohet autorësia e krimit, gjykim, i cili zhvillohet nga gjyqtari i themelit (GJTH) dhe jo nga gjyqtari i seancës paraprake (GJSP). Ndaj në kushtet që duhet të urdhërohet kryerja e aktit të ekspertimit psikiatriko-ligjor, për të vlerësuar gjendjen mendore të personit nën hetim, si dhe me caktimin e masës mjekësore, për rrjedhojë kjo kërkesë e organit të akuzës duhet t'i dërgohet gjykatës së themelit... Gjykata në arsyetimin e saj i referohet edhe vendimit nr. 146, datë 3.3.2022, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, sipas të cilit nuk është kompetencë e GJSP, verifikimi i kushteve kumulative të dispozitës së sipërcituar, pra çmuarja dhe provueshmëria e akuzës në ngarkim të personit nën hetim, kjo është në kompetencën funksionale të gjyqtarit të themelit (GJTH) të çështjes... Gjithashtu, në vendimin nr. 1086, datë 21.11.2022, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, në të cilin arsyetohet se... gjykata që ka dhënë vendimin është dhe gjykata kompetente për (ri)shqyrtimin e këtij vendimi pas një viti (...). Gjykata vlerëson se, edhe pse vendimi i sipërcituar, lidhet me konfliktin e kompetencës tokësore të gjykatave për shqyrtimin e kërkesës për rivlerësimin e masës mjekësore, në këtë vendim Gjykata e Lartë, ka mbajtur qëndrimin se shqyrtimi i kërkesës për rivlerësimin apo caktimin e masës mjekësore shqyrtohet nga gjykata e themelit, pasi duke qenë një gjykim i posaçëm, gjykata ka detyrimin të vërtetojë se, fakti penal ka ndodhur dhe personi i akuzuar e ka kryer atë, si dhe të verifikimit të përgjegjësisë penale të një personi që ka kryer

një vepër penale, që lidhet me kohën kur është kryer vepra, sipas nenit 17 të KP dhe si rrjedhojë çmuarja dhe vlefësimi i provave në drejtim të provueshmërisë së fajësisë apo pafajësisë së personit nën hetim, kryhet gjatë shqyrtimit të çështjes në themel.

II. Vlerësimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë:

8. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim Kolegji) konstaton ekzistencën e mosmarrëveshjes për kompetencën lëndore/funksionale, ndërmjet gjyqtarit të seancës paraprake të Gjykatës së Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Vlorë dhe gjyqtarit të themelit të po kësaj gjykate, për sa i përket gjykimit të kërkesës së paraqitur nga Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë, me objekt: Caktim mase mjekësore.

9. Gjatë shqyrtimit gjyqësor të çështjes në dhomë këshillimi, Kolegji konstatoi qëndrime të ndryshme të gjykatave në drejtim të shqyrtimit të kërkesave, me objekt: Caktimin e masës mjekësore, të parashikuar nga neni 46 i KP. Kërkesa për caktimin e masave mjekësore ndaj personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore buron nga parashikimet e nenit 46 të KP dhe 46 të Kodit të Procedurës Penale (në vijim KPP), ku përcaktohet se organi kompetent për të vendosur masën mjekësore është gjykata, pa bërë ndarjen e gjyqtarit të seancës paraprake nga gjyqtari që gjykon çështjen në themel¹. Kolegji vë në dukje se këto dispozita ligjore nuk janë harmonizuar me ndryshimet e KPP, të vitit 2017, ku u parashikua për herë të parë figura e “gjyqtarit të seancës paraprake” dhe kompetencat e tij.

10. Sa më sipër, ka sjellë qëndrime të ndryshme në praktikën gjyqësore, pasqyrim i të cilave është edhe parashtrimi i mosmarrëveshjes për kompetencën funksionale në rastin konkret, ndërmjet “gjyqtarit të seancës paraprake” dhe “gjyqtarit të gjykimit të çështjes në themel”, lidhur me caktimin e masave mjekësore, sipas nenit 46 të KP. Gjithashtu, Kolegji konstaton se mungesa e harmonizimit të dispozitave ligjore ka krijuar vështirësi edhe për organin e prokurorisë, lidhur me procedurën që duhet të ndjekë për caktimin e masave mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, për të cilin ka dyshime se ka kryer vepër penale dhe paraqet rrezikshmëri shoqërore.

11. Në vijim të kësaj analize, Kolegji verifikoi qëndrimet e ndryshme të praktikës gjyqësore, në lidhje me procedurën për caktimin e masave mjekësore në procesin penal, duke evidentuar sa vijon:

11.1 Prokuroria paraqet kërkesë për pushimin e çështjes dhe caktimin e masës mjekësore, ndaj personit nën hetim. Gjyqtari i seancës paraprake ka argumentuar se ka kompetencë funksionale për të vendosur edhe për pushimin e akuzës/çështjes për shkak të papërgjegjshmërisë së personit nën hetim dhe për caktimin eventual të një mase mjekësore ndaj tij.

11.2 Prokuroria paraqet kërkesë për pushimin e çështjes dhe caktimin e masës mjekësore ndaj personit nën hetim. Në këtë rast, gjyqtari i seancës paraprake ka vlerësuar se është kompetent të shprehet vetëm lidhur me kërkimin e parë (pushimin e çështjes), duke vendosur dërgimin e çështjes në gjykatën që shqyrton çështjen në themel për t’u shprehur për caktimin e masës mjekësore.

11.3 Prokuroria duhet të paraqesë kërkesë vetëm për caktimin e masës mjekësore, kërkesë e cila duhet të shqyrtohet nga gjykata që shqyrton çështjen në themel. Sipas këtij qëndrimi, kërkimet për pushim të çështjes dhe për caktimin e masës mjekësore, janë në kundërshtim me njëra-tjetrën, pasi nuk mund të kërkojnë bashkërisht. Nëse prokuroria paraqet kërkesë me të dyja kërkimet, gjyqtari i seancës paraprake vendos kthimin e akteve prokurorit.

11.4 Nëse në seancën paraprake është vendosur pranimi i kërimit të prokurorisë për pushimin e çështjes, si dhe dërgimi i çështjes në gjykatën e shqyrtimit në themel për t’u shprehur në lidhje me kërkimin për caktimin e masës mjekësore (pra, nëse është zbatuar varianti i dytë, i përmendur më lart), gjykata e shqyrtimit të çështjes në themel ka vendosur rrëzimin e kërkesës. Arsyeimi i gjykatës në këtë rast është bazuar në faktin se me pushimin e çështjes, mungon një nga kushtet për të proceduar (për

¹ Neni 46, pika 1 i KP-së parashikon : “Masat mjekësore mund të jepen nga gjykata ...”, ndërsa neni 46 i KPP parashikon se: “1.... gjykata, vendos, edhe kryesisht shtrimin e të pandehurit në një institucion psikiatrik ... 2. Kur është vendosur ose dubet vendosur masa mjekësore e detyrueshme për të pandehurin, gjykata urdhëron që i pandehuri të ruhet në një institucion psikiatrik ... 3. Gjatë hetimeve paraprake, prokurori i kërkon gjykatës të vendosë për shtrimin e të pandehurit në një institucion psikiatrik ...”.

shkak të mungesës së procedimit penal). Sipas këtij qëndrimi, përderisa procedimi penal në ngarkim të personit nën hetim është pushuar (nga gjyqtari i seancës paraprake), gjykata që shqyrton çështjen në themel është në “pamundësi absolute për të caktuar masë mjekësore ndaj tij”. Në një rast të tillë, gjykata ka zbatuar legjislacionin për shëndetin mendor, por jo parashikimet që bëhen në nenin 46 të KP.

11.5 Në rastin e fundit, konstatohet paraqitja e kërkesës për dërgimin e çështjes në gjyq nga prokurori, ndërkohë që gjyqtari i seancës paraprake ka dyshime, në lidhje me papërgjegjshmërinë e të pandehurit për shkak të gjendjes mendore. Në këtë rast, gjyqtari i seancës paraprake ka urdhëruar plotësimin e hetimeve, duke u kryer ekspertimi psikiatriko-ligjor i të pandehurit.

12. Kolegji, për të krijuar një pamje sa më të plotë të problematikave të ndeshura në rastin e caktimit të masave mjekësore, ka evidentuar edhe argumentet thelbësore të gjykatave në qëndrimet e cituara më sipër. Konkretisht, gjykata/gjyqtari i seancës paraprake ka argumentuar:

12.1 Caktimi i masës mjekësore është kërkim i ndërvarur dhe rrjedhimisht pason vendimin për pushimin e çështjes, kur plotësohen kushtet e përcaktuara nga neni 46 i KP. Rrjedhimisht, e njëjta gjykatë duhet të “zgjidh” edhe pasojat.

12.2 Nëse pranohet kërkesa për pushimin e çështjes, rrjedhimisht do të shuhen edhe masat e sigurimit siç parashikon ligji. Kjo nënkupton që persona të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore dhe të rrezikshëm, të cilët janë hetuar me masë sigurimi “Shtrimi i përkohshëm në një spital psikiatrik” të lirohen dhe të vijojnë të jenë të lirë derisa të gjykohej kërkesa për caktimin e masës mjekësore.

12.3 Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) mban qëndrimin se mjafton që kufizimi i lirisë (caktimi i masës mjekësore) të ketë kaluar filtrin gjyqësor ose të ligjit të posaçëm, në mënyrë që të konsiderohet në përputhje me nenin 5 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ). Pra, sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së nuk ka rëndësi emërtesa që merr gjykata “paraprake”, “themeli”, apo çdo emërtesë tjetër.

12.4 Gjyqtari i seancës paraprake në thelb bën të gjitha vlerësimet e gjyqtarit të themelit në lidhje me akuzën, por nuk cakton masë dënimi. Në momentin që vlerëson njërin nga komponentët e përgjegjësisë penale, pra përgjegjshmërinë për shkak të gjendjes mendore të subjektit që ka kryer veprën penale, detyrimisht duhet të konstatojë edhe ekzistencën e elementeve të tjera të figurës së veprës penale, pasi në të kundërt ai nuk do ta pushonte procedimin me atë shkak, por për ndonjë një shkak tjetër, të parashikuar në nenin 328/1 të KPP.

12.5 Masa mjekësore në thelb nuk është një dënim klasik, i cili individualizohet sipas rrezikshmërisë së veprës penale, autorit të saj dhe rrethanave lehtësuese e rënduese. Ajo ka në fokus shëndetin e autorit të veprës penale dhe njëkohësisht mbrojtjen e interesit publik.

13. Nga ana tjetër, gjyqtarët që kanë disponuar dërgimin për gjykim të masës mjekësore, kanë arsyetuar si më poshtë:

13.1 Gjykata në këto raste cakton “dënim” dhe e vetmja gjykatë që mund të caktojë “dënim” është gjykata e themelit. Masat mjekësore, neni 46 i KP, i konsideron dënim të një lloji të veçantë, por që në thelb është dënim.

13.2 Është gjykata e themelit ajo që analizon përgjegjësinë penale (ekzistencën e veprës penale) dhe cakton masën mjekësore.

13.3 Nuk parashikohet si mënyrë disponimi apo kompetencë e gjyqtarit të seancës paraprake caktimi i masës mjekësore.

14. Për sa parashtruar më sipër, Kolegji vlerëson se ndodhemi në kushtet kur duhet të shprehet me një vendimmarrje njëseuese, në zbatim të nenit 438/1 të KPP, i cili parashikon: “*Kolegji Penal, kryesisht ose me kërkesë të palëve, mund të vendosë nisjen e procedurës së gjyqësorë për të njëzuar ose ndryshuar praktikën gjyqësorë*”. Me vendimin e datës 28.9.2023, Kolegji ka vendosur: Kalimin e çështjes penale nr. 61014-523-2023, datë regjistrimi 4.9.2023, për shqyrtim në seancë gjyqësore, me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore në lidhje me çështjet: ... 1. Cila është procedura që duhet të ndiqet nga prokurori lidhur me

caktimin e masës mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm për të cilin dyshohet se ka kryer vepër penale, në kushtet kur, sipas neneve 290 dhe 328 të KPP, procedimi penal për raste të tilla nuk duhet të fillojë ose nëse ka filluar duhet të pushohet? 2. Cila është gjykata kompetente dhe mënyra e disponimit të saj për caktimin e masave mjekësore, në kushtet kur, sipas neneve 328 dhe 332/dh, paragrafi 1, shkronja “ç” të KPP, çështja penale për raste të tilla duhet të pushohet? Në lidhje me këtë çështje, Kolegji i ka kërkuar mendimin e Ministrisë së Drejtësisë, sipas parashikimit të nenit 438/7 të KPP, e cila ka paraqitur mendim e saj në lidhje me çështjen e shtruar për njësim, mendim i cili është publikuar sipas parashikimit ligjor. Ndërsa prokurori dhe mbrojtja mendimet e tyre i kanë shprehur në seancën gjyqësore, të zhvilluar në Gjykatën e Lartë.

15. Në funksion të trajtimit të çështjeve të shtruara për njësimin e praktikës gjyqësore, Kolegji fillimisht vlerëson të nevojshme të trajtojë natyrën dhe qëllimin e masave mjekësore, standardet ndërkombëtare të zbatueshme në këto raste, si dhe jurisprudencën e GJEDNJ-së. Kolegji në analizën e rastit konkret i është referuar edhe praktikës gjyqësore të Gjykatës së Kasacionit në Itali, për shkak të ngjashmërisë që ka e drejta procedurale penale shqiptare me të drejtën procedurale penale italiane.

16. Kolegji thekson se në rastin e trajtimit të çështjeve që lidhen me caktimin e masave mjekësore për personat e papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, duhet mbajtur në konsideratë se ato gëzojnë të drejtat, liritë dhe interesat e ligjshme kushtetuese (ligji “Për shëndetin mendor” nr. 44/2012, i përditësuar, neni 6 i tij). Kërkesa për caktimin e masave mjekësore ndaj personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore bazohet në parashikimet e nenit 46 të KP dhe nenit 46 të KPP. Ajo që duhet theksuar në këtë rast është fakti që kompetente për të vendosur masën mjekësore është gjykata. Në këtë vështrim, Kolegji thekson se standardet dhe instrumentet e rëndësishme ndërkombëtare theksojnë domosdoshmërinë e mbrojtjes së të drejtave dhe dinjitetin e personave me çrregullime të shëndetit mendor.² Kolegji thekson se në rastin e ndalimit/arrestimit të personit, i cili ka çrregullime të shëndetit mendor, duhen garantuar dy të drejta thelbësore procedurale: i. e drejta që ky person të ndihmohet nga një përfaqësues ose mbrojtës përgjatë procedurës; ii. ekspertimi i gjendjes mendore sa më shpejt të jetë e mundur për të përcaktuar jo thjesht përgjegjshmërinë e tij para ligjit, por edhe përcaktimin e trajtimit mjekësor të përshtatshëm në raport me nevojat e tij. Këto elemente janë theksuar edhe nga GJEDNJ-ja në çështjen Strazimiri kundër Shqipërisë, i cili do të trajtohet edhe në vijim të këtij vendimi. Kolegji vë në dukje se si legjislacioni material dhe procedural penal, ashtu edhe ligji për shëndetin mendor, parashikojnë ndërhyrjen e gjykatës në caktimin e masave mjekësore, pra zhvillimin e një procedure gjyqësore ku personit me probleme të shëndetit mendor t’i garantohen të drejtat procedurale që i njej ligji. Gjykatat duhet të vendosin në bazë të ekspertimit psikiatriko-ligjor, duke marrë parasysh interesat e personit të sëmurë për një trajtim sa më të mirë dhe sa më të përshtatshëm për gjendjen e tij mendore (*shih GJEDNJ, Strazimiri kundër Shqipërisë, kërkesa nr. 34602/16*).

17. Neni 46 i KP, me titull “Masat mjekësore dhe edukuese”, parashikon: “*Masat mjekësore mund të jepen nga gjykata ndaj personave të papërgjegjshëm që kanë kryer vepër penale, ndërsa masat edukuese mund të jepen ndaj të miturve që përjashtohen nga dënimi ose që për shkak të moshës nuk kanë përgjegjësi penale. Masat mjekësore janë: 1. Mjekimi i detyruar ambulator. 2. Mjekimi i detyruar në një institucion mjekësor. Vendimi gjyqësor për masat mjekësore dhe edukuese është i revokueshëm në çdo kohë kur zhduken rrethanat për të cilat ai është dhënë, por në çdo rast, gjykata, kryesisht, është e detyruar që pas kalimit të një viti nga dita e dhënies së vendimit, të marrë në shqyrtim vendimin e saj*”. Ndërsa, neni 46 i KPP me titull “Masat mjekësore të detyrueshme”, parashikon: “*1. Në çdo rast kur gjendja mendore e të pandehurit tregon se ai duhet të kurohet, gjykata, vendos, edhe kryesisht shtrimin e të pandehurit në një institucion psikiatrik. 2. Kur është vendosur ose duhet vendosur masa mjekësore e detyrueshme për të pandehurin, gjykata urdhëron që i pandehuri të ruhet në një institucion psikiatrik. 3. Gjatë betimeve paraprake,*

² Në kuadrin e Këshillit të Evropës është me rëndësi të theksohet Rekomandimi 10(2004) i Komitetit të Ministrave të shteteve anëtare, instrument që së bashku me standardet e Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSH) synon mbrojtjen e dinjitetit, të të drejtave dhe lirive themelore të personave me çrregullime të shëndetit mendor, veçanërisht atyre personave që trajtohen në mënyrë të pavullnetshme.

prokurori i kërkon gjykatës të vendosë për shtrimin e të pandeburit në një institucion psikiatrik dhe kur vonesa paraqet rrezik, urdhëron shtrimin e përkohshëm deri në marrjen e vendimit nga gjykata”.

18. Legjislacioni penal shqiptar, masat mjekësore i parashikon në kreun V, të pjesës së përgjithshme të KP, ku parashikohen dënimet penale. Pavarësisht se janë vendosur nga ligjvënësi në kreun e dënimeve, masat mjekësore nuk përfshihen në sistemin e dënimeve dhe ndryshojnë prej këtyre të fundit. Dënimi penal është një masë shtrënguese shtetërore që zbatohet kundër personave, të cilët kanë kryer vepra penale shoqërisht të rrezikshme dhe që sipas ligjit, kanë përgjegjësi penale. Për sa i përket *ratio-s* (qëllimit) të dënimit penal, Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, është shprehur se dënimi penal përmbush dy funksione të ndryshme, të cilat mund të konsiderohen si edukative. Nga njëra anë qëndron funksioni i parandalimit të përgjithshëm të veprave penale, pasi kërcënim i shteti do të zbatohet sanksione penale sa herë që shtetasi do të kryejnë veprime të dënueshme nga legjislacioni penal, funksionon si një mënyrë për të dekurajuar dhe parandaluar cilindo nga shtetasi që të ndër marrë veprime që bien në kundërshtim me normat penale. Nga ana tjetër qëndron funksioni i parandalimit të posaçëm, i cili lidhet drejtpërsëdrejti me autorin e veprës penale, pasi duke zbatuar sanksionin penal synohet riedukimi i tij në mënyrë që, pas kryerjes së dënimit, të mos ndër marrë në të ardhmen veprime kriminale. Në përputhje me frymën e Kushtetutës, sanksioni penal i cilësdo natyre duhet të synojë vetëm riedukimin dhe më pas integrimin e të dënuarit në jetën shoqërore. Gjykata, duke pasur parasysh dhe doktrinën e konsoliduar evropiane në këtë fushë, ka theksuar se, që të jetë i pranueshëm dënimi penal në aspektin kushtetues, në përputhje me nenin 17/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, duhet të jetë i drejtë dhe në përputhje me veprën penale të kryer. Në këtë mënyrë, që të mund të ketë një proces riedukativ të suksesshëm, duhet që ndëshkimi penal të perceptohet nga autori i veprës penale si i drejtë dhe në përputhje me veprën penale që ai ka kryer³.

19. Nga ana tjetër, Kolegji vë në dukje se ndaj personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, caktohen masat mjekësore që në thelb nuk janë dënime penale. Zbatimi i dënimit ndaj këtyre personave jo vetëm që është i papranueshëm, sepse mungon elementi faj, por ai është dhe i padobishëm dhe pa ndonjë kuptim, pasi mbi këta persona nuk është i mundur ndikimi për edukimin dhe riedukimin e tyre (qëllimi i dënimit). Për sa më sipër, qëllimi i masave mjekësore nuk është ndëshkimi i personit që ka kryer një vepër penale, por kurimi i tij, si dhe parandalimi i kryerjes së veprave të tjera penale. Në sintezë, Kolegji thekson se në KP, masat e trajtimit të detyrueshëm nuk janë dënime penale, por janë masa të posaçme, masa *sui generis* të karakterit mjekësor, të cilat mund t’iu caktohen vetëm personave që kryejnë vepra penale, të cilët kanë çrregullime të shëndetit mendor.

20. GJEDNJ-ja, në kuadër të së drejtës për lirinë dhe sigurinë personale, neni 5 të KEDNJ-së, ka elaboruar praktikë gjyqësore në lidhje me ndalimin e personave që vuajnë nga sëmundje mendore. Një individ mund të paraqitet “me çrregullime të shëndetit mendor” dhe mund t’i nënshtrohet heqjes apo kufizimit të lirisë, vetëm atëherë kur verifikohen të paktën tre kushtet e mëposhtme (*shih Stanev k. Bullgarisë [DhM]*, § 145; *D.D. k. Lituanisë*, § 156; *Kallweit k. Gjermanisë*, § 45; *Choukatourov k. Rusisë*, § 114; *Varbanov k. Bullgarisë*, § 45, dhe *Winterwerp k. Vendeve të Ulëtës*, § 39):

i. duhet të jetë përcaktuar në mënyrë bindëse sëmundja mendore e të interesuarit, me anë të një ekspertize mjekësore objektive, me përjashtim të rasteve kur nevojitet një shtrim i detyruar me urgjencë;

ii. çrregullimi mendor i të interesuarit duhet të ketë një karakter që e përligj shtrimin e detyruar. Duhet të provohet që heqja e lirisë ka qenë e domosdoshme, duke pasur parasysh rrethanat e çështjes;

iii. sëmundja mendore e përcaktuar me anë të një ekspertize mjekësore objektive duhet të vazhdojë gjatë të gjithë kohës që zgjat shtrimi i detyruar.

21. GJEDNJ-ja ka theksuar se, asnjë heqje lirie e një personi të konsideruar me çrregullime të shëndetit mendor nuk mund të gjykohej në përputhje me nenin 5 të KEDNJ-së, në qoftë se ajo është vendosur pa marrë më parë mendimin e një mjeku ekspert (*Ruiz Rivera k. Zvicrës*, § 59; *S.R. k. Vendeve*

³ Vendim nr. 19, datë 1.6.2011, i Gjykatës Kushtetuese.

të Ulëta (vend. pran.), § 31). Për sa i përket të dytit, nga kushtet e përmendura më sipër, shtrimi i detyruar i një personi të prekur nga një çrregullim mendor mund të diktohet jo vetëm kur ky i fundit ka nevojë, për t'u shëruar ose për t'u bërë më mirë, për një terapi ose për çdo lloj trajtimi tjetër klinik, por edhe kur del se është e nevojshme që ai të mbikëqyret për të mos u lejuar që të dëmtojë veten ose të tjerët (*Hutchison Reid k. Mbretërisë së Bashkuar*, § 52). Një çrregullim mendor duhet të paraqesë njëfarë serioziteti që të mund të konsiderohet si “real” (*Glien k. Gjermanisë*, § 85). Autoriteteve kombëtare u lihet njëfarë kompetence apo hapësirë vlerësimi për t'u shprehur rreth çështjes nëse një individ duhet të shtrohet apo jo me detyrim si person me probleme të shëndetit mendor. Në këtë rast, autoritetet kompetente kombëtare duhet të vlerësojnë me kujdes provat që u paraqiten në një rast të caktuar (*shih Plesó k. Hungarisë*, § 61; *H.L. k. Mbretërisë së Bashkuar*, § 98). Data me rëndësi në të cilën sëmundja mendore e personit në fjalë duhet të jetë përcaktuar në mënyrë bindëse në vështrim të kërkesave të pikës “e”) të nenit 5 § 1 të KEDNJ-së, është ajo e marrjes së masës që i heq atij personi lirinë për shkak të çrregullimeve të shëndetit të tij mendor (*shih O.H. k. Gjermanisë*, § 78).

22. Në rastin kur autoritetet kanë të dhëna mjekësore, të cilat tregojnë se personi në fjalë është shëruar, ato mund të kenë nevojë për pak kohë për të shqyrtuar nëse është me vend që t'i jepet fund shtrimit të tij (*Luberti k. Italisë*, § 28). Sidoqoftë, lënia në fuqi e masës së heqjes së lirisë për arsye thjesht administrative nuk është e përligjur (*shih R.L. e M.-J.D. k. Francës*, § 129). Ndalimi i një personi me çrregullim të shëndetit mendor duhet të bëhet në një spital, në një klinikë ose në një institucion tjetër të përshtatshëm e të lejuar për këtë lloj shërbimi (*L.B. k. Belgjikës*, § 93; *Ashingdane k. Mbretërisë së Bashkuar*, § 44; *O.H. k. Gjermanisë*, § 79). Megjithatë, një person mund të vendoset përkohësisht në një institucion jo të caktuar posaçërisht për shtrimin e të sëmurëve me çrregullim të shëndetit mendor përpara se të transferohet në një institucion të përshtatshëm, me kusht që periudha e pritjes të mos jetë tepër e gjatë (*shih Pankiewicz k. Polonisë*, §§ 44–45; *Morsink k. Vendeve të Ulëta*, §§ 67–69; *Brand k. Vendeve të Ulëta*, §§ 64–66).

23. GJEDNJ-ja ka theksuar se, kërkesa për drejtësi procedurale që rrjedh nga neni 5§4 nuk dikton që të zbatohen kritere uniforme e të pandryshueshme, të pavarura nga konteksti, nga faktet dhe nga rrethanat e çështjes. Ndonëse procedura që lidhet me nenin 5§4 nuk duhet të shoqërohet gjithmonë me garanci të njëjta si ato që parashikon neni 6 për mosmarrëveshjet civile ose penale, ajo duhet të ketë një karakter gjyqësor dhe t'i ofrojë individit të interesuar garanci sipas natyrës së heqjes së lirisë për të cilën ai ankohet (*shih A. me të tjerë k. Mbretërisë së Bashkuar [DhM]*, § 203; *Idalov k. Rusisë [DhM]*, § 161).

24. Kolegji vë në dukje se të drejtat dhe garancitë procedurale të parashikuara në nenet 5 dhe 6 të KEDNJ-së, duhen zbatuar edhe në rastin e personave me probleme të shëndetit mendor, elemente që janë trajtuar edhe në jurisprudencën e GJEDNJ-së. Në këtë aspekt, GJEDNJ-ja ka evidentuar disa nga të drejtat që duhet t'i garantohen personit të ndaluar me çrregullime të shëndetit mendor, sikurse janë zhvillimi i një seance (*Nikolova k. Bullgarisë [DhM]*, § 58), e drejta për t'u dëgjuar personalisht ose nëpërmjet përfaqësuesit (*Kampanis k. Greqisë*, § 47), përfshirë dhe në intervale kohe të arsyeshme gjatë qëndrimit në izolim (*Çatal k. Turqisë*, § 33; *Altınok k. Turqisë*, § 45), respektimi i kontradiktoritetit dhe “barazia e armëve” mes palëve gjatë kësaj procedure (*Reinprecht k. Austrisë*, § 31; *A. me të tjerë k. Mbretërisë së Bashkuar [DhM]*, § 204).

25. Në një vështrim krahasues me ligjin penal italian, Kolegji konstaton se gjykatat mund të caktojnë një masë shtrënguese, siç është vendosja në një institucion të posaçëm për personat e papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, të cilët kanë kryer një vepër penale dhe që vlerësohen shoqërisht të rrezikshëm për shoqërinë.⁴ Sipas Kodit Penal të Republikës së Italisë (neni 203) rrezikshmëria shoqërore e një personi, duhet kuptuar si “një mundësi e theksuar që ai të kryejë në të ardhmen vepra penale të tjera”. Ky vlerësim do të bëhet nga gjykata mbi bazën e kritereve që parashikohen në ligj për caktimin e dënimit (neni 133 i Kodit Penal të Italisë). Sipas jurisprudencës italiane, vlerësimi i aftësisë

⁴ Neni 202 i Kodit Penal të Republikës së Italisë.

së një personi për të kuptuar rëndësinë e veprimeve që ai ka kryer, është një çështje që i përket gjyqtarit të debatit/themelit.⁵ Kolegji vë në dukje se Kodi i Procedurës Penale të Italisë, neni 425/1, parashikon se gjyqtari i seancës paraprake merr vendim për mosvazhdimin e procedimit, duke përcaktuar dhe shkaku në dispozitiv, kur ekziston ndonjë nga rastet e parashikuara në këtë dispozitë. Një nga rastet për të cilat disponohet me vendim për mosvazhdimin e procedimit është edhe rasti kur një person nuk mund të dënohet. Në ndryshim nga KPP i Republikës së Shqipërisë (i cili në mënyrë të ngjashme parashikon rastet e pushimit të çështjes/akuzës nga gjyqtari i seancës paraprake), pika 4 e kësaj dispozite (pra, e nenit 425 të KPP të Italisë) parashikon shprehimisht që gjyqtari i seancës paraprake nuk mund të disponojë me vendim për mosvazhdimin e procedimit, ndaj personit që nuk mund të dënohet, kur vlerësohet se ndaj tij duhet të caktohet një masë sigurie mjekësore. Ky parashikim ligjor theksohet dhe në jurisprudencën e Gjykatës së Kasacionit të Italisë⁶.

26. Përpara ndryshimeve ligjore të nenit 425 të KPP të Italisë, Gjykata Kushtetuese e Italisë me vendimin nr. 41, të vitit 1993, ka deklaruar në kundërshtim me Kushtetutën nenin 425, pika 1 të këtij Kodi për pjesën që lejonte dhënien e një vendimi për mosvazhdimin e procedimit gjatë seancës paraprake, kur dilte i qartë shkaku i padënueshmërisë. Gjykata Kushtetuese e Italisë në atë vendim ka theksuar se, personi që nuk mund të dënohet për shkak të gjendjes së tij mendore, nuk mund t'i mohohet debati dhe si pasojë mundësia për të ushtruar plotësisht të drejtën e tij të mbrojtjes. Gjykata Kushtetuese e Italisë ka evidentuar atë që është edhe thelbi i gjykimit në seancë paraprake, që synon verifikimin e plotësisë së hetimeve dhe vlefshmërisë së provave ku bazohet akuza.⁷ Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në vendimin njësuës nr. 00-2021- 1134 (62), datë 1.11.2021, ka theksuar: *“Gjyqtari i seancës paraprake ka kompetencë të verifikojë provat e mbledhura në ngarkim të të pandehurit gjatë fazës së hetimeve paraprake, si dhe bazueshmërinë/qëndrueshmërinë e akuzës në gjykimin e themelit. Me fjalë të tjera, detyra kryesore e gjyqtarit të seancës paraprake është të kontrollojë nëse kërkesa e prokurorit për dërgimin e çështjes në gjyq është e bazuar, si nga pikëpamja e mjaftueshmërisë së provave, ashtu edhe nga pikëpamja e përdorshmërisë dhe vlefshmërisë së akteve, por nuk ka si qëllim të arrijë në konkluzione mbi fajësinë e të pandehurit. Kontrolli i ushtruar nga gjyqtari i seancës paraprake mbi hetimet e kryera, përfshi këtu edhe saktësimin apo korrigjimin e akuzës, nuk do të thotë se ai merr funksionet e prokurorit në ushtrimin e ndjekjes penale”*.

27. Kolegji vlerëson se vendosja e masës mjekësore duhet të kalojë të gjitha fazat nëpër të cilat kalon një procedim penal deri në paraqitjen në gjykatë të kërkesës për caktimin e saj, duke filluar me regjistrimin e procedimit penal dhe kryerjen e hetimeve nëse personi i papërgjegjshëm ka kryer apo jo vepër penale. Kërkesa për caktimin e masave mjekësore ndaj personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore bazohet pikërisht në parashikimet e nenit 46 të KP dhe nenit 46 të KPP (cituat më lart). Kolegji rithekson se, ligji penal material dhe procedural përcaktojnë se organi kompetent për të vendosur masën mjekësore është gjykata, ndonëse nuk evidenton nëse është gjyqtari i seancës paraprake apo gjyqtari i themelit. Kolegji vë në dukje se neni 46 i KP ka pësuar disa ndryshime me ligjin nr. 36/2017, por pa cenuar thelbin e kësaj dispozite ligjore. Ndërkohë nga ana tjetër, neni 46 i KPP nuk ka pësuar ndryshime, pavarësisht se paragrafi i tretë, i nenit 46 të KP referon tek KPP, në lidhje me rregullat për revokimin e vendimit gjyqësor që përmban caktimin e një mase mjekësore, rregullime këto që mungojnë deri në këtë moment. Sa më sipër, ka sjellë edhe lindjen e mosmarrëveshjeve për kompetencë funksionale/lëndore midis “gjyqtarit të seancës paraprake” dhe “gjyqtarit të gjykimit të çështjes në themel”, lidhur me faktin se cili prej tyre ka kompetencën për caktimin e masave mjekësore, sipas nenit 46 të KP, duke sjellë si pasojë qëndrime të interpretime të ndryshme në praktikën gjyqësore. Gjithashtu, mungesa e harmonizimit të dispozitave ka krijuar vështirësi edhe për organin e prokurorisë, lidhur me procedurën që duhet të ndjekë për caktimin e masave mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore për të cilin dyshohet se ka kryer vepër penale.

⁵ Vendim nr. 11897/2019, Gjykata e Kasacionit Itali.

⁶ Vendim i Gjykatës së Kasacionit të Italisë, nr. 18213, datë 24.4.2018.

⁷ Vendim nr.41, i vitit 1993 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Italisë, <https://www.cortecostituzionale.it/>

III. Qëndrimet njësuere të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë:

28. Në funksion të zgjidhjes së problematikave të parashtruara në këtë vendim, Kolegji vlerësoi me rëndësi trajtimin e disa çështjeve për njësim të praktikës gjyqësore. Çështja e parë e shtruar për njësim është:

Cila është procedura që duhet të ndiqet nga prokurori lidhur me caktimin e masës mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm për të cilin dyshohet se ka kryer veprë penale, në kushtet kur, sipas neneve 290 dhe 328 të KPP, procedimi penal për raste të tilla nuk duhet të fillojë ose nëse ka filluar duhet të pushohet?

29. Kolegji në trajtimin e kësaj çështjeje vlerëson me rëndësi parashtrimin e disa elementeve që lidhen me iniciimin e procedimit penal, duke analizuar specifikat që ka secili nga momentet procedurale të përfshira në këtë pyetje. Procedimi penal merr shkas nga njoftimi që merr prokurori, kryesisht apo nga policia gjyqësore, por edhe nga kallëzimi i shtetasve apo personave juridikë për një fakt penal. Duhet vënë në dukje se “procedimi penal” dhe “procesi penal” nuk janë sinonime të njëri-tjetrit, referuar përmbajtjes së dispozitave të veçanta në KPP. Jurisprudenca dhe doktrina në Shqipëri ka theksuar se, me shprehjen “procedim penal” kuptohet një seri veprimesh apo aktesh, të kryera sipas një rendi të caktuar kronologjik, deri në dhënien e një vendimi penal, ku secili prej tyre, atëherë kur është kryer në mënyrë të vlefshme, sjell detyrimin për të vijuar me veprimin, aktin tjetër. Nga sa më sipër, kuptohet që në konceptin e procedimit penal përfshihen tre elemente thelbësor: i. së pari, ligji parashikon një “seri të rregulluar kronologjikut” aktesh, veprimesh, në kuptimin që këto akte duhet të kryhen, duke respektuar një afat kohor të përcaktuar; ii. së dyti, të gjitha aktet, veprimet e procedimit kanë si qëllim të vërtetojnë ekzistencën e një fakti të paligjshëm penalisht dhe atribuirimin e tij një personi. Kjo përbën objektin e procedimit, e thënë në terma latinë “*res iudicanda*”; iii. së treti, kryerja e një veprimi apo akti të procedimit lind “detyrimin” për subjektin tjetër për të kryer veprimin apo aktin pasues, e kështu me radhë, deri në dhënien e vendimit përfundimtar. Procedimi penal i zakonshëm ndahet në tre faza: hetimet paraprake, seanca paraprake dhe gjykimi. Ndërkohë, me shprehjen “proces penal” kuptohet një pjesë e procedimit penal. Janë pjesë e “procesit penal” faza e seancës paraprake dhe gjykimi. Fillimi i procesit penal përkon me ushtrimin e ndjekjes penale nga prokurori; ndërsa përfundon kur vendimi merr formë të prerë, d.m.th., kur vendimi penal është i paankimueshëm pasi ndaj tij nuk është bërë ankim ose sepse janë shteruar të gjitha mjetet e zakonshme të ankimit.

30. Kolegji thekson se moment me rëndësi i procesit penal është ushtrimi i ndjekjes penale. Kolegji Penal në vendimin njësuar nr. 00-2021-1134 (62), datë 1.11.2021, ndër të tjera ka theksuar: “Në zbatim të nenit 327, pika “6” të KPP, prokurori me depozitimin e kërkesës për dërgimin e çështjes në gjyq, depoziton njëkohësisht edhe të gjitha aktet në gjykatë/gjyqtari i seancës paraprake. Ky moment procedural, sipas ligjit (shprehimisht në këtë nen parashikohet: “në përfundim të hetimeve..., shënon përfundimin e hetimeve paraprake. Në favor të këtij interpretimi të karakterit teleologjik, në përshtatje me qëllimin e ligjvënësit në parashikimin e këtij instituti procedural, është edhe përcaktimi i nenit 331 të KPP (kërkesa për dërgimin e çështjes në gjyq) që nënkupton përfundimin e fazës së hetimeve paraprake me kontestimin/atribuimin e akuzës të pandehurit dhe dërgimin e çështjes për gjykim. Është pikërisht kjo kërkesë (për dërgimin e çështjes në gjyq) e paraqitur nga prokurori në përfundim të hetimeve paraprake, (përmbajtja e të cilës pasqyron në thell akuzën e kontestuar prej këtij të fundit të betuarit, i cili prej këtij momenti “fiton” statusin e të pandehurit, duke u akuzuar për një akuzë të caktuar), që “provokon” konstituimin e seancës paraprake si një moment kyç në funksion, sikurse u sipërcitua, të verifikimit të akuzës të atribuuar të pandehurit, si për sa i përket aspektit të kompletueshmërisë së hetimeve të zhvilluara, ashtu edhe në drejtim të kualifikimit të saktë juridik të faktit penal të atribuuar nëpërmjet akuzës, të pandehurit”. Ky është rasti i zakonshëm, pasi në gjykimet e posaçme mungon faza e seancës paraprake (gjykimi i drejtpërdrejtë; urdhri penal) ose në rastet e gjykimit të shkurtuar apo gjykimit me marrëveshje, ku ligji ka parashikuar gjyqtarin e seancës paraprake si kompetent për t’u shprehur edhe për themelin e akuzës.

31. Nëse prokuroria arrin në përfundimin se ndodhet para provave dhe fakteve të mjaftueshme, ushtron ndjekjen penale ndaj personit të dyshuar si autor i veprës penale. Në raste të tilla, prokurori i

çështjes, në bazë të nenit 148 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe dispozitave konkrete procedurale dhe materiale penale, ka detyrë të përfaqësojë dhe të mbrojë akuzën, duke kërkuar nga gjykata, mbi bazën e provave dhe të fakteve të mbledhura, sipas rastit, dënimin e autorit të veprës penale. Këtu qëndron edhe veçoria e prokurorisë, pasi asnjë organ tjetër nuk është i autorizuar të ushtrojë ndjekjen penale dhe të përfaqësojë akuzën në gjyq përveç asaj. Pra, procedimi penal dhe ngritja e akuzës publike është tagër e prokurorisë. I takon këtij organi, në bazë të nenit 148/1 të Kushtetutës dhe nenit 24/3 të KPP, të ushtrojë ndjekje penale dhe të ngrejë akuzë publike në emër të shtetit, nëse ndodhet para kryerjes së një veprë penale të parashikuar si të tillë nga KP (*shih vendimin nr. 3/2008 të Gjykatës Kushtetuese*).

32. Në lidhje me mosfillimin e procedimit penal, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në vendimin njësuës nr. 02/2013, ndër të tjera, kanë theksuar: “14. *Procedimi penal merr shkas nga njoftimi që merr prokurori kryesisht apo nga policia gjyqësore, por edhe nga kallëzimi i shtetasve apo personave juridikë për ngjarjen e një veprë penale. Prokurori regjistron procedimin penal fillimisht për veprën që ai ka marrë njoftim se është kryer e, sipas rastit, edhe emrin e personit që i atribuohet vepra penale. Është pikërisht ky momenti që prokurori ka mundësi të verifikojë nëse ndodhemi para rasteve të parashikuara prej nenit 290 të KPP, pra nëse ndodhemi përpara rrethanave që nuk lejojnë fillimin e procedimit penal dhe që legjitimojnë marrjen e vendimit mbi mosfillimin e procedimit penal. 15. Rastet e mosfillimit të çështjes penale nuk kërkojnë ndonjë hetim të thellë. Konstatimi i rrethanave është i lehtë dhe përgjithësisht bëhet para fillimit të procedimit penal, për këtë, mjaftojnë vetëm disa verifikime të shpejta për të konkluduar rreth marrjes së një vendimi mosfillimi. Si subjekte që marrin pjesë në këtë fazë, përveç prokurorit dhe policisë gjyqësore, janë edhe kallëzuesi, si njoftues i veprës penale, e në varësi të rastit, edhe personi të cilit i atribuohet vepra penale...”*

33. Neni 290 i KPP parashikon rrethanat që nuk lejojnë fillimin e procedimit. Konkretisht, kjo dispozitë parashikon se procedimi penal nuk mund të fillojë kur: a) personi ka vdekur; b) personi është i papërgjegjshëm ose nuk ka mbushur moshën për përgjegjësi penale; c) mungon ankimi i viktimës ose ajo e tërheq ankimin; ç) kur fakti nuk parashikohet nga ligji si vepër penale ose kur del qartë që fakti nuk ekziston; d) vepra penale është shuar; dh) është dhënë amnisti; e) në të gjitha rastet e tjera të parashikuara nga ligji. Kur ekzistojnë rrethanat që nuk lejojnë fillimin e procedimit, prokurori jep vendim të arsyetuar për mosfillimin e procedimit, brenda 15 ditëve nga regjistrimi i kallëzimit, vendim, i cili është i ankimueshëm në gjykatë nga kallëzuesi ose viktimja, para gjyqtarit të hetimeve paraprake, sipas nenit 291 të KPP. Një nga rrethanat që nuk lejojnë fillimin e procedimit penal e për pasojë ushtrimin e ndjekjes penale nga prokurori është kur personi që i atribuohet vepra penale është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore (neni 290, pika 1, shkronja “b” e KPP). Sipas nenit 17 të KP nuk ka përgjegjësi penale personi që në kohën e kryerjes së veprës penale vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet ose mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se kryen vepër penale (papërgjegjshmëria e plotë për shkak të gjendjes mendore). Pavarësisht përjashtimit nga përgjegjësia penale, ligjvënësi në nenin 46 të KP ka parashikuar se ndaj personave të papërgjegjshëm që kanë kryer një vepër penale, mund të jepen masat mjekësore “Mjekimi i detyruar ambulator” ose “Mjekimi i detyruar në një institucion mjekësor”.

34. Kolegji rithekson se rastet e mosfillimit të çështjes penale nuk kërkojnë ndonjë hetim të thellë, por mjaftojnë disa veprime për të arritur në konkluzionin nëse procedimi penal duhet filluar apo jo. Ndërkohë, në interpretim të nenit 17 të KP, instituti i “papërgjegjshmërisë për shkak të gjendjes mendore”, do të zbatohet vetëm ndaj personave që provohet se kanë kryer një vepër penale dhe në kohën kur e kanë kryer veprën atë kanë qenë të papërgjegjshëm. Këto dy kushte duhet të ekzistojnë njëkohësisht, përndryshe, jo vetëm që personi nuk mund të përjashtohet nga përgjegjësia penale, por ndaj tij as nuk mund të caktohen masat mjekësore të përcaktuara nga neni 46 i KP. Kjo do të thotë që kërkojnë verifikime më të thella në lidhje me identifikimin e personit që ka kryer veprën penale; në lidhje me papërgjegjshmërinë për shkak të gjendjes mendore, duke përcaktuar e analizuar me shumë kujdes edhe rrezikshmërinë e këtij personi; si dhe në varësi të këtyre elementeve bëhet përcaktimi i masës mjekësore më të përshtatshme, sipas nenit 46 të KP. Të gjitha këto verifikime nuk mund të

bëhen brenda afatit 15-ditor të përcaktuar në nenin 291, pika 1 të KPP, por mund të sqarohen vetëm pas një hetimi gjithëpërfshirës të kryer nga prokurori.

35. Nisur nga sa u thanë më sipër, Kolegji vlerëson se parashikimi urdhërues i bërë në nenin 290 të KPP për prokurorin për të mos filluar procedimin penal, në rastet kur personi është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore është i ndryshëm nga rrethanat e tjera të parashikuara në këtë dispozitë që nuk lejojnë fillimin e procedimit penal. Kjo për faktin se, vetëm pas një procesi hetimor të thelluar, prokuroria është në gjendje të konkludojë paraprakisht nëse i hetuari ka kryer ose jo një vepër penale, nëse ka qenë ose jo i përgjegjshëm në kohën e kryerjes së saj, si dhe nëse paraqitet nevoja për caktimin e masave mjekësore sipas nenit 46 të KP. Në rastin e personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, veçoria qëndron në faktin se, neni 46 i KP i jep të drejtën vetëm gjykatës të vendosë një masë mjekësore për shkak të rrezikshmërisë që mund të paraqesë autori i veprës penale, duke parandaluar kryerjen prej tij të veprave të tjera në të ardhmen. Edhe sipas ligjit procedural penal (neni 46 i KPP), organi i vetëm që disponon për masat mjekësore të detyrueshme (shtrimin e të pandehurit në një institucion psikiatrik) është gjykata edhe kryesisht, si dhe me kërkesë të prokurorit gjatë hetimeve paraprake (referuar nenit 239 të KPP).

36. Në përfundim të kësaj analize, Kolegji vlerëson se në rastin kur fakti penal dyshohet të jetë kryer nga një person i papërgjegjshëm për shkak të çrregullimeve të shëndetit mendor, prokurori duhet të kryejë hetime. Kjo do të thotë se për më tepër, në raste të tilla është shumë e rëndësishme që prokurori të grumbullojë prova për të provuar autorësinë e veprës penale, të procedojë me kryerjen e ekspertimit psikiatriko-ligjor, të verifikojë nëse një person tjetër ka nxitur apo ka përfutur nga gjendja mendore e personit që dyshohet të ketë kryer veprën penale, veprime këto që nuk lejojnë disponimin nga prokurori për mosfillimin e procedimit penal.

37. Kolegji në këtë pikë vë theksin tek rëndësia që ka kryerja e aktit të ekspertimit psikiatriko-ligjor gjatë hetimeve paraprake, sidomos në rastet e ndalimit apo arrestimit të personit që dyshohet të ketë kryer veprën penale dhe shfaq probleme apo çrregullime të shëndetit mendor. GJEDNJ-ja, në çështjen *Varbanov kundër Bullgarisë*, ka mbajtur qëndrimin se pa mendimin e një eksperti mjekësor, nuk mund të bëhet asnjë privim nga liria e një personi që konsiderohet të jetë me çrregullime të shëndetit mendor, pasi kjo do të përbënte shkelje të nenit 5/1 (e) të Konventës. Ndërsa, në çështjen *Ilseher kundër Gjermanisë*, GJEDNJ-ja ka mbajtur qëndrimin se ekspertët mjekësor duhet të kenë një kualifikim specifik, siç është eksperti psikiater.

38. Sa më sipër, prokurori nuk mund të vendosë mosfillimin e procedimit penal pa kryer më parë ekspertimin psikiatriko-ligjor, e rrjedhimisht është logjike që fillimisht duhet të regjistrohet procedimi penal dhe të kryhen të gjitha veprimet e nevojshme hetimore për vërtetimin e faktit penal, autorësinë e personit, papërgjegjshmërinë e tij mendore, si dhe në eventualitet faktin se, ai është shoqërisht i rrezikshëm dhe për pasojë, duhet të caktohet ndaj tij një masë mjekësore. Në sintezë, prokurori kur ka të dhëna të mjaftueshme që është kryer një vepër penale nga një person që dyshohet të jetë i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, duhet të kryejë hetime paraprake të plota dhe fashikulli i prokurorit duhet të përmbajë të gjitha aktet që provojnë elementet e sipërpërmendur.

39. Në përgjigje të pyetjes së parë të shtruar për njësim, Kolegji arrin në përfundimin njësuës se:

Kur dyshohet se vepra penale, është kryer nga një person që dyshohet të jetë i papërgjegjshëm, prokuroria nuk vendos mosfillimin e procedimit penal, pa regjistruar këtë procedim, por kryen hetime të mëtejshme.

40. Në lidhje me disponimin e prokurorit për pushimin e akuzës ose të çështjes, sipas nenit 328 të KPP, Kolegji vë në dukje se ligji parashikon dy situata të ndryshme procedurale nëse fakti është cilësuar kundërvajtje penale apo krim. Neni 328 i KPP, me titull “Pushimi i akuzës ose çështjes”, në pikën 1, shkronja “ç” parashikon: “1. Në përfundim të hetimeve paraprake, kur procedohet për kundërvajtje penale, prokurori vendos pushimin e akuzës ose çështjes kur: (...) ç) personi nuk mund të merret si i pandehur ose nuk mund të dënohet”. Kjo dispozitë penale parashikon pushimin e akuzës apo çështjes nga prokurori, kur procedohet për kundërvajtje penale, kur nga hetimet paraprake prokurori ka konstatuar se ekziston

një rrethanë që përjashton personin nga marrja e tij si i pandehur apo nga dënimi, rrethanë kjo që përfshin situatën kur personi autor i veprës penale është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore. Me këtë formulim të përgjithshëm, ligjvënësi i është referuar atyre rasteve kur është vërtetuar mungesa e kushteve thelbësore për të ushtruar ndjekjen penale, d.m.th., mungesa e elementeve të veprës penale, sikurse është edhe situata kur personi nuk mund të merret i pandehur ose nuk mund të dënohet, për shkak të papërgjegjshmërisë. Kolegji thekson se edhe në këtë rast, përjashtim nga kjo situatë përbën rasti kur ekzistojnë arsye për caktimin e masave mjekësore, të cilat duke pasur nevojë për një gjykim në themel, pra për një vlerësim të plotë në lidhje me ekzistencën e faktit penal, atribuimin e tij personit të dyshuar, papërgjegjshmërisë për shkak të gjendjes mendore dhe rrezikshmërisë së tij shoqërore, vendosin detyrim për prokurorin që të ushtrojë ndjekjen penale, duke paraqitur kërkesë për kalimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore.

41. Kolegji vlerëson se, ashtu sikurse në rastin e mosfillimit të procedimit penal, edhe në rastin e pushimit të akuzës ose çështjes penale kur procedohet për kundërvajtje penale, si dhe kur është e nevojshme caktimi i një mase mjekësore që kufizon lirinë e personit dhe që si e tillë kërkon shqyrtim në themel dhe në kontradiktoritet të palëve, prokurori nuk mund të disponojë me pushimin e çështjes. Nisur nga fakti që, neni 46 i KP parashikon dhënien e një mase mjekësore vetëm nga gjykata, prokurori mund të disponojë me vendim për pushimin e çështjes, për personat e papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore që kanë kryer kundërvajtje penale, vetëm kur rezulton se ndaj tyre nuk duhet të caktohet masë mjekësore, sipas nenit 46 të KP (kjo mund të rezultojë nëse verifikohet se personi me çrregullime të shëndetit mendor nuk përbën rrezik për sigurinë publike, situatë kjo që referon në zbatimin e ligjit për shëndetin mendor).

42. Në lidhje me këtë moment, Kolegji vlerëson se prokurori nuk mund të disponojë me vendim për pushimin e çështjes, duke analizuar në këtë disponim për kryerjen e veprës penale, autorësinë dhe papërgjegjshmërinë e autorit, e në vijim duke kërkuar nga gjykata vetëm caktimin e masës mjekësore. Kjo për arsye se, caktimit të masës mjekësore mund t'i hapet rrugë vetëm mbi bazën e kërkesës së prokurorit për kalimin e çështjes në gjyq që presupozon ushtrimin e ndjekjes penale dhe jo ndërprerjen e saj nëpërmjet pushimit të çështjes. Gjykata nuk është organ formalizues i veprimeve të prokurorit, por organ drejtësidhënës, e cila kontrollon veprimet hetimore të kryera nga prokurori dhe me vendim shprehet mbi veprën penale, autorin, papërgjegjshmërinë për shkak të gjendjes mendore në këtë rast dhe masat që do të merren ndaj tij, duke respektuar të drejtat e mbrojtjes, kontradiktoritetin dhe barazinë e palëve në këtë proces, ku çështja dhe akuza penale duhet të shqyrtohet në themel.⁸

43. Në sintezë të parashtrimit sa më sipër, Kolegji thekson se prokuroria nuk mund të pushojë çështjen penale ndaj një personi që është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, nëse ka të dhëna të mjaftueshme se ky person ka kryer një veprë shoqërisht të rrezikshme dhe lënia e tij e lirë është e rrezikshme për shoqërinë. Ndërsa, kur prokurori konstaton se lënia e lirë e personit të papërgjegjshëm që ka kryer veprën penale, nuk rrezikon shoqërinë, atëherë ai mund të disponojë për pushimin e çështjes penale, pasi në këtë rast vlerëson se nuk është e nevojshme caktimi i një mase mjekësore nga gjykata. Me ndryshimet e KPP me ligjin nr. 35/2017, prokurori e pushon vetë çështjen penale, pa ia dërguar gjykatës, kur procedohet për kundërvajtje penale. Megjithatë, edhe kjo vendimmarrje e prokurorit, kontrollohet nga gjyqtari i seancës paraprake, i cili ka kompetencën, sipas nenit 329 të KPP, ta zhbëjë atë, duke urdhëruar prokurorin të kryejë veprime të tjera hetimore apo të

⁸ Në kuadrin e praktikës gjyqësore dhe të një të “drejte gjyqësore” tashmë të formuar prej vitesh, Kolegji sjell në vëmendje edhe udhëzimin nr. 2, datë 2.1.1961, të Plenumit të Gjykatës së Lartë “Mbi zbatimin e masave mjekësore”. Në këtë udhëzim përcaktohet shprehimisht: “3) Kur në përfundim të hetimeve dalin të dhëna të mjaftueshme, që tregojnë se është kryer një veprë shoqërisht e rrezikshme nga i pandehuri në gjendje sëmundjeje psikike dhe lënia e tij e lirë rrezikon shoqërinë ose se i pandehuri ka rënë i sëmurë nga sëmundja psikike e pashërueshme, pas kryerjes së krimit, hetuesi merr vendim dhe çështjen ja dërgon gjykatës (neni 197 i KPP). Kur hetuesi konstaton se lënia e lirë e të pandehurit, që ka kryer veprën penale në gjendje sëmundjeje psikike, nuk është e rrezikshme për shoqërinë e pushon vetë çështjen pa ja dërguar gjykatës (nenet 196 dhe 98 të KPP)”.

formulojë akuzë.

44. Në lidhje me këtë çështje, Kolegji arrin në përfundimin njëses se:

Në përfundim të hetimeve paraprake, kur procedohet për kundërvajtje penale, prokurori, bazuar në nenin 328, pika 1, shkronja “ç” të Kodit të Procedurës Penale, vendos pushimin e çështjes penale për personin e papërgjegjshëm, të cilit i atribuohet vepra penale, kur rezulton se ndaj tij nuk duhet të caktohet masë mjekësore, sipas nenit 46 të Kodit Penal.

45. Më tej, në nenin 329/a të KPP parashikohet detyrimi i prokurorit, kur procedohet për krime dhe janë rastet e parashikuara në ligj, t’i drejtohet gjyqtarit të seancës paraprake me kërkesë për pushimin e akuzës ose çështjes, e cila parashikon dhe rastin e personit autor të krimit por të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore. Konkretisht, neni 329/a i KPP, me titull “Kërkesa për pushimin e akuzës ose çështjes”, në pikën 1 të tij, parashikon: “1. Në përfundim të hetimeve paraprake, kur procedohet për krime dhe kur është njëri nga rastet e parashikuara nga paragrafi 1, i nenit 328, të këtij Kodi, prokurori i kërkon gjyqtarit të seancës paraprake pushimin e akuzës ose çështjes”. Në nenin 328, pika 1, shkronja “ç” të KPP parashikohet pushimi i akuzës ose çështjes kur personi nuk mund të merret si i pandehur ose nuk mund të dënohet, rast ky që përfshin dhe papërgjegjshmërinë për shkak të gjendjes mendore. Ndërsa në nenin 329/b të KPP parashikohen rregullat për shqyrtimin e kërkesës së prokurorit dhe mënyra e disponimit të gjyqtarit të seancës paraprake, lidhur me kërkesën për pushimin e akuzës ose çështjes.

46. Ashtu sikurse në rastin e mosfillimit të procedimit penal apo pushimit të akuzës ose çështjes penale kur procedohet për kundërvajtje penale, edhe në rastin kur procedohet për krime, Kolegji thekson domosdoshmërinë që kur prokurori vlerëson se duhet caktuar një masë mjekësore që kufizon lirinë e personit, gjykata/gjyqtari i seancës paraprake nuk mund të disponojë për pushimin e çështjes apo të akuzës. Vendimi i pushimit kur procedohet për krime ndaj një personi që nuk mund të dënohet, pasi është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, nuk lejon që në vijim të procedohet me caktimin e një mase mjekësore. Në terma të tjerë, fakti që çështja penale është pushuar pengon gjykatën që do marrë në shqyrtim caktimin e masës, të verifikojë ekzistencën e faktit penal dhe atribuimin e tij pikërisht personit të akuzuar, përfshirja e të cilit apo fakti nëse ai është në të vërtetë autori i veprës penale, duhet provuar në gjykim, në përputhje me standardet e procesit të drejtë e të rregullt ligjor. Në rastin e personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, është e qartë që nuk mund të flitet për elementin faj, në kuptimin klasik të tij, por vërtetimi i autorësisë apo i faktit se vepra penale është kryer pikërisht nga personi i papërgjegjshëm, është detyrë kryesore e gjykatës, si subjekti procedural i ngarkuar me ligj për dhënien e drejtësisë. Në këtë vështrim, Kolegji thekson se gjykimet e kësaj natyre, kur kërkohet dhe është e domosdoshme caktimi i një mase mjekësore në kuadrin e një procedimi penal, prokurori në ushtrim të kompetencave të tij, si titullar i ndjekjes penale, duhet të kërkojë dërgimin e kësaj çështje në gjyq, duke argumentuar këtë disponim të tij.

47. Në mënyrë që të caktohet masa mjekësore në kuptim të nenit 46 të KP, duhet para së gjithash të plotësohen në mënyrë kumulative disa kushte: i. të jetë kryer një vepër penale të paktën nga ana objektive; ii. vepra penale të jetë kryer nga personi që në kohën e kryerjes së veprës vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet apo mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se kryen vepër penale; iii. personi autor i veprës penale dhe i papërgjegjshëm para ligjit duhet të paraqesë rrezikshmëri shoqërore se pa trajtimin mjekësor të detyruar (trajtimin e pavullnetshëm) rrezikon jetën, shëndetin, sigurinë e vetes ose të tjerëve. Zbatimi i masës mjekësore përfshin edhe konstatimin se personi të cilit i atribuohet vepra penale është i rrezikshëm shoqërisht dhe për rrjedhojë një gjykim i mëtejshëm në themel për caktimin e masës mjekësore duhet të kryhet në një proces kontradiktor dhe në ushtrimin e kompetencave të njohjes së plotë, arsye tjetër kjo që përjashton dhënien e një vendimi pushimi nga gjyqtari i seancës paraprake, bazuar në një kërkesë të paraqitur nga prokurori sipas neneve 329/a dhe 328, pika 1, shkronja “ç” të KPP. Për rrjedhojë, arrihet në përfundimin se për personin që ka kryer një krim dhe që është i papërgjegjshëm penalisht për shkak të gjendjes mendore, prokurori kur procedon

për krime, i kërkon gjykatës (gjyqtarit të seancës paraprake) pushimin e akuzës ose çështjes bazuar në nenet 329/a dhe 328, pika 1, shkronja “ç” të KPP, vetëm në rastet kur vërtetohet se ky person nuk paraqet rrezikshmëri shoqërore për jetën, shëndetin, sigurinë e vetes ose të tjerëve dhe për pasojë nuk lind nevoja për caktimin ndaj tij të një mase mjekësore sipas nenit 46 të KP.

48. Në lidhje me këtë çështje, Kolegji arrin në përfundimin njëses se:

Në përfundim të hetimeve paraprake, kur procedohet për krime, prokurori, bazuar në nenin 328, pika 1, shkronja “ç” të Kodit të Procedurës Penale, i kërkon gjykatës (gjyqtarit të seancës paraprake) pushimin e çështjes penale për personin e papërgjegjshëm, të cilit i atribuohet vepra penale, kur rezulton se ndaj tij nuk duhet të caktobet masë mjekësore, sipas nenit 46 të Kodit Penal.

49. Në vijim të parashtrimeve në lidhje me pyetjen e parë të shtruar për njësim, Kolegji vlerëson se në përfundim të hetimeve paraprake, kur prokurori konstaton se i hetuari ka kryer një vepër penale, por në kohën e kryerjes së veprës ai ka qenë i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore dhe rezulton (ka të dhëna të mjaftueshme) se lënia e tij e lirë rrezikon jetën, shëndetin, sigurinë e vetes ose të tjerëve, pra i hetuari paraqet rrezikshmëri shoqërore për kryerjen e veprave të tjera penale, atëherë ai duhet të ushtrojë ndjekjen penale, duke paraqitur në gjykatë kërkesë për gjykimin e çështjes dhe caktimin e masës mjekësore. Më tej, është gjykata që duhet të vendosë mbi bazën e shqyrtimit gjyqësor lidhur me ekzistencën ose jo të veprës penale, përcaktimit të gjendjes mendore të të hetuarit në kohën e kryerjes së kësaj vepre dhe rrezikshmërisë së tij shoqërore, element shumë i rëndësishëm për të përcaktuar llojin e masës mjekësore që do të caktohet. Në kushtet kur sipas ligjit penal material e procedural rrezikshmëria shoqërore e personit që ka kryer vepër penale, kusht *sine qua non* për caktimin e një mase mjekësore, konstatohet vetëm nga gjykata (neni 46 i KP dhe neni 46 i KPP), prokurori nuk mund të procedojë sipas nenit 327, pika 6, shkronja “a” të KPP, që parashikon: “6. Në përfundim të hetimeve paraprake, prokurori procedon si më poshtë: a) vendos pushimin e akuzës apo çështjes, në rastet e parashikuara nga paragrafi 1, i nenit 328, ose i kërkon gjykatës pushimin e akuzës apo çështjes, në rastet e parashikuara nga neni 329/a i Kodit”. Kjo për arsye se nevoja për caktimin e masës mjekësore sipas nenit 46 të KP i imponon prokurorit ushtrimin e ndjekjes penale, nëpërmjet paraqitjes së kërkesës për dërgimin e çështjes në gjyq, bazuar në nenin 327, pika 6, shkronja “b” të KPP që parashikon: “6. Në përfundim të hetimeve paraprake, prokurori procedon si më poshtë: ... b) i kërkon gjykatës dërgimin e çështjes në gjyq, kur nuk procedon sipas neneve 400, 406/a dhe 406/dh të këtij Kodi”.

50. Kërkesa për caktimin e masës mjekësore është e lidhur në mënyrë të pazgjidhshme me fundin e procedimit penal si kërkim subsidiar, që vendoset vetëm nga gjykata dhe në rastin konkret është pushimi i çështjes penale, pasi personi nuk mund të merret si i pandehur dhe si rrjedhojë nuk mund të dënohet. Pra, prokurori gjatë hetimeve që kryen ndaj një personi që është i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, nëse ka të dhëna të mjaftueshme se ai ka kryer një vepër shoqërisht të rrezikshme dhe lënia e tij e lirë rrezikon shoqërinë, duhet t’i drejtohet gjykatës me kërkesë për dërgimin e çështjes në gjyq me qëllim caktimin e masës mjekësore.⁹

51. Në lidhje me këtë çështje, Kolegji arrin në përfundimin njëses se:

Në përfundim të hetimeve paraprake, si në rastin kur procedohet për kundërvajtje penale, ashtu edhe në rastin kur procedohet për krime, ndaj personit të papërgjegjshëm që i atribuohet vepra penale dhe kur ndaj të cilit duhet të caktobet masë mjekësore, sipas nenit 46 të Kodit Penal, prokurori i kërkon gjykatës (gjyqtarit të seancës paraprake) dërgimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore.

52. Çështja e dytë e shtruar për njësimin e praktikës gjyqësore është ajo që në thelb lidhet edhe me

⁹ Në një vështrim historik, ky qëndrim është mbajtur edhe nga udhëzimi nr. 2, datë 2.1.1961, i Plenumit të Gjykatës së Lartë, “Mbi zbatimin e masave mjekësore”, ku është përcaktuar: “3) Kur në përfundim të hetimeve dalin të dhëna të mjaftueshme, që tregojnë se është kryer një vepër shoqërisht e rrezikshme nga i pandehuri në gjendje sëmundjeje psikike dhe lënia e tij e lirë rrezikon shoqërinë ose se i pandehuri ka rënë i sëmurë nga sëmundja psikike e pashërueshme, pas kryerjes së krimit, hetuesi merr vendim dhe çështjen ja dërgon gjykatës (neni 197 i KPP)”.

mosmarrëveshjen për kompetencën e parashtruar në rastin konkret, me këtë përmbajtje:

Cila është gjykata kompetente dhe mënyra e disponimit të saj për caktimin e masave mjekësore, në kushtet kur sipas dispozitave të nenëve 328 dhe 332/dh, pg. 1, shkronja “ç” të KPP, çështja penale për raste të tilla duhet të pushohet?

53. Kolegji vlerëson se vendosja e masës mjekësore duhet të kalojë të gjitha fazat nëpër të cilat kalon një procedim penal deri në paraqitjen në gjykatë të kërkesës për caktimin e saj, duke filluar me regjistrimin e procedimit penal dhe kryerjen e hetimeve nëse personi i papërgjegjshëm ka kryer apo jo vepër penale. Neni 42 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë parashikon se liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cenohen pa një proces të rregullt ligjor. Elemente të procesit të rregullt ligjor janë prezumimi i pafajësisë, e drejta e mbrojtjes, barazia e armëve (kontradiktoriteti), e drejta për t’u dëgjuar përpara se të gjykohej, etj. Në bazë të parimit të barazisë së shtetasve para ligjit të sanksionuar në nenin 18 të Kushtetutës së RSH-së, e drejta për një proces të rregullt ligjor vlen edhe për personat me çrregullime të shëndetit mendor. Për rrjedhojë, procedura e caktimit të masave mjekësore bëhet mbi bazën e kërkesës së prokurorit, e cila pasohet nga një procedurë e zakonshme gjyqim, pasi personit të dyshuar si autor i veprës penale duhet t’i sigurohen të gjitha garancitë e procesit të rregullt ligjor, të parashikuara në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së. Kjo për shkak se masa mjekësore është një masë shtrënguese, e cila sjell privim apo kufizim të lirisë së personit për një kohëzgjatje të pacaktuar.¹⁰

54. GJEDNJ-ja ka mbajtur qëndrimin se personit të papërgjegjshëm duhet t’i garantohen të drejtat dhe ndaj tij të ketë një proces të rregullt ligjor.¹¹ GJEDNJ-ja ka theksuar se, parimi i prezumimit të pafajësisë është një nga elementet e një gjykimi të drejtë, i kërkuar nga neni 6/1 i KEDNJ-së. Ky parim ndalon shprehjen e parakohshme nga vetë gjykata të vlerësimit se, personi “i akuzuar për një vepër penale” është fajtor përpara se kjo të provohet në përputhje me ligjin.¹² Në çështjen *Karaman kundër Gjermanisë*, GJEDNJ-ja ka vlerësuar se gjykatat penale janë të detyruara të përcaktojnë faktet e çështjes, të rëndësishme për vlerësimin e përgjegjësisë ligjore të të akuzuarit, sa më qartë dhe saktë të jetë e mundur dhe nuk mund t’i paraqesin ato thjesht si aludime apo dyshime. Sa më sipër, arrihet në përfundimin se gjykata është e detyruar të analizojë elementet e veprës penale në rastin kur shqyrton kërkesën e prokurorisë për caktimin e masës mjekësore, duke qenë se kjo e fundit kufizon lirinë e personit për një kohëzgjatje të pacaktuar. Në funksion të arritjes së qëllimit të mësipërm, neni 152 i KPP ka sanksionuar parimin e vlerësimit të lirë të provave sipas parimit se asnjë provë nuk ka vlerë të paracaktuar. Çmuarja e provave është përcaktimi i vërtetësisë dhe fuqisë provuese të tyre. Çmuarja dhe vlerësimi, bëhet mbi bazën e asaj çka rezulton gjatë marrjes e shqyrtimit të tyre gjatë fazës së shqyrtimit gjyqësor.¹³ GJEDNJ-ja çmon mënyrën në të cilën trajtohen provat si një çështje të rëndësishme në marrjen e vendimit nëse një gjyq ka qenë i drejtë apo jo. (*Çështja Van Mechelen dhe të tjerë kundër Vendeve të Ulëtës*). Për sa më sipër, për të respektuar parimin e prezumimit të pafajësisë, për provueshmërinë e faktit penal, autorësinë e personit të papërgjegjshëm, si dhe rrezikshmërinë e tij shoqërore, gjykata duhet të zbatojë standardin e të provuarit “tejtë çdo dyshimi të arsyeshëm”.

55. Në praktikën gjyqësore të Gjykatës së Lartë është përcaktuar se, në seancë paraprake nuk zbatohet standardi provues “përtej çdo dyshimi të arsyeshëm”, standard ky që i përket fazës së gjyqimit të çështjes në themel dhe formësohet mbi bazën e provave të marra në gjykim në prezencë të kontradiktoritetit të palëve para një gjykate natyrale dhe neutrale¹⁴. Gjyqtari i seancës paraprake nuk

¹⁰ Neni 27/2/d i Kushtetutës parashikon se mund të kufizohet liria e personit kur plotësohen dy kushte kumulative: së pari personi është i paafte mendërisht; së dyti personi përbën rrezik për shoqërinë.

¹¹ Vendim i GJEDNJ-së, Çështja “Beiere kundër Latvias”, aplikimi nr. 30954/05, datë 29.11.2011. Vendim i GJEDNJ-së, Çështja “Van der Leer kundër Vendeve të Ulëtës”, aplikimi nr. 11509/85, datë 22.1.1990.

¹² Vendim i GJEDNJ-së, Çështja “Allen kundër Mbretërisë së Bashkuar”, datë 12 korrik 2013; “Karaman kundër Gjermanisë”, datë 27 shkurt 2014.

¹³ Vendimet nr. 60, datë 22.2.2022 dhe nr. 104, datë 1.4.2022, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

¹⁴ Vendim nr. 183, datë 24.6.2022, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

mund të bëjë një vlerësim më të thellë se ai që kërkohet për seancën paraprake, si dhe nuk mund të hyjë në çështje të të vlerësuarit të provave e çmuarjes së tyre në kuptim të të provuarit, vlerësim që bëhet në kontradiktoritet e debat gjyqësor që është karakteristikë e gjykimit në themel të çështjes.¹⁵ Detyra e gjyqtarit të seancës paraprake është që, në prani të burimit të provave që i paraqiten, të limitohet të verifikojë nëse në situatën në të cilën ndodhen aktet, mund të kalohet çështja në gjyq, pa bërë vlerësime thelbësore që i takojnë fazës së gjykimit në themel të çështjes.¹⁶

56. Kolegji thekson se, gjyqtari i seancës paraprake është në pamundësi për t'u shprehur lidhur me caktimin e masës mjekësore ndaj të pandehurit të deklaruar të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore (në momentin e kryerjes së veprës penale të atribuar sipas akuzës), shkak ky për të cilin mund të vendoset pushimi i çështjes ose akuzës, sipas përcaktimit të shkronjës “ç”, të paragrafit të parë, të nenit 328 të KPP. Nëse do të pranohej e kundërta, nisur nga karakteristikat e seancës paraprake dhe *ratio* i parashikimit të kësaj faze të procesit penal, do të cenoheshin të drejtat legjitime të personit të akuzuar. Në seancën paraprake gjykohet kryesisht mbi bazën e materialit mbështetës të kërkesës për gjykim të paraqitur nga prokurori (fashikulli i hetimeve), e ndërkohë asnjë dispozitë procedurale penale nuk parashikon të drejtën e gjyqtarit të seancës paraprake të marrë prova, fakt që cenon në mënyrë të rëndësishme të drejtën e mbrojtjes, në drejtim të kundërshtimit të kërkesës për caktimin e masës mjekësore dhe kushteve për caktimin e saj, mbi të gjitha të verifikimit të rrezikshmërisë shoqërore të subjektit të papërgjegjshëm, që justifikon në thelb caktimin e kësaj mase. Në terma të tjerë, gjyqtari i seancës paraprake nuk mund të procedojë me caktimin e masës mjekësore mbas pushimit të çështjes në përputhje me përcaktimet e nenit 328/1/ç të KPP, në kushtet e sipërcituara, në cenim të së drejtës së mbrojtjes së personit që ka kryer veprën penale në kushtet e papërgjegjshmërisë, për të ushtruar të drejtën e paraqitjes së provave mbi thelbin e “*res iudicanda*”, verifikimin e rrezikshmërisë shoqërore të këtij të fundit, në cilësinë e kushtit kryesor për caktimin e kësaj mase.

57. Mbi këtë bazë arsyetimi, Kolegji vlerëson se e vetmja gjykatë që garanton realizimin e kësaj të drejte thelbësore, por në të njëjtën kohë shqyrton edhe problematikat e tjera që eventualisht mund të kundërshtohen nga mbrojtja, të tilla si verifikimi i faktit penal të atribuar këtij subjekti prej organit të akuzës, përgjegjshmërinë e autorit të veprës penale, e cila për veçantinë dhe ndjeshmërinë që paraqet duhet patjetër t'i nënshtrohet hetimit dhe debatit gjyqësor, është ajo e “gjykimit të çështjes në themel”. Sa më sipër, nisur nga fakti që në çdo rast që duhet të caktohet një masë mjekësore është e detyrueshme që të vërtetohet kryerja e veprës penale, autorësia e personit të dyshuar, papërgjegjshmëria dhe rrezikshmëria e këtij personi, bazuar në standardin e gjykimit “tej çdo dyshimi të arsyeshëm”, standard ky që i përket fazës së gjykimit të çështjes në themel të zhvilluar në respektim të parimit të kontradiktoritetit të palëve, të drejtës së mbrojtjes, barazisë së armëve, Kolegji arrin në përfundimin se disponimi mbi caktimin e masës mjekësore në ngarkim të personit të papërgjegjshëm që ka kryer veprën penale, është në kompetencën e gjykatës që do të shqyrtojë çështjen në themel, kjo në kuptim edhe të dispozitave procedurale që rregullojnë rolin e gjyqtarit të seancës paraprake.

58. Zgjidhja e çështjes në themel nga gjyqtari i seancës paraprake, duke marrë padrejtësisht rolin e gjyqtarit të shqyrtimit të çështjes në themel dhe debat gjyqësor, ndërkohë që kompetenca e tij është kontrolli i “cilësisë” së hetimeve, nëse ato janë të plota ose jo; nëse ka vend që organi procedues të kryejë veprime të tjera hetimore apo të kërkojë burime të tjera provash në lidhje me ekzistencën e faktit penal dhe autorët e saj, përbën cenim të procesit të rregullt ligjor, sidomos në drejtim të së drejtës së mbrojtjes së personit të papërgjegjshëm që i është atribuar kryerja e veprës penale. Në vijim, Kolegji rithekson se, legjislacioni shqiptar parashikon në nenet 332–332/gj të KPP rolin e gjyqtarit të seancës paraprake dhe kompetencat që i jep ligji. Gjyqtari i seancës paraprake nuk mund të hyjë në çështje të të vlerësuarit të provave e çmuarjes së tyre në kuptim të të provuarit, vlerësim që bëhet në kontradiktoritet dhe debat gjyqësor që është karakteristikë e gjykimit në themel të çështjes. Për

¹⁵ Vendim nr. 169, datë 14.6.2022, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

¹⁶ Vendim nr. 77, datë 8.3.2022, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë; Vendim nr. 185, datë 5.7.2022, i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

rrjedhojë nuk mund të analizojë dhe konkludojë në raport me veprën penale në të gjithë elementet e saj, vërtetimi i së cilës është parakusht absolut që kushtëzon kërkesën dhe vendosjen e masës mjekësore nga gjykata. Nëse nuk arrihet të provohet se personi për të cilin kërkohet masa mjekësore ka kryer veprën penale, nuk jemi në kushtet e investimit të gjykatës për caktimin e masës mjekësore. Gjithashtu, duhet të vërtetohet që vepra penale është kryer nga personi, i cili në referim të nenit 17 të KP është i papërgjegjshëm para ligjit dhe se personi paraqet rrezikshmëri shoqërore se do të kryejë vepra të tjera po të lihet i lirë.

59. Në lidhje me çështjen e dytë, Kolegji arrin në përfundimin njësoj se:

Gjykata kompetente për caktimin e masave mjekësore, sipas nenit 46 të Kodit Penal dhe nenit 46 të Kodit të Procedurës Penale, është gjykata që gjykon çështjen në themel.

60. Ligjvënësi nuk ka normuar rregullime të posaçme në legjislacionin procedural, mbi shqyrtimin gjyqësor të kërkesës me objekt caktimin e masës mjekësore, ndaj që të realizohet gjykimi në themel i çështjeve të kësaj natyre kur nga organi i procedimit çmohet e nevojshme dhe e domosdoshme caktimi i masës mjekësore, prokuroria në përfundim të hetimeve paraprake, siç është thënë më sipër, duhet të paraqesë kërkesën për dërgimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore (në thelb, ushtrimi i ndjekjes penale ndaj subjektit në fjalë). Në vlerësimin e Kolegjit, ky është i vetmi mjet që konstituon seancën paraprake, në kuadrin e së cilës, gjyqtari i kësaj seance ka detyrimin, gjithnjë kur ndan të njëjtin mendim me prokurorin (kërkesën e tij), për të vendosur, bazuar në përcaktimin e shkronjës “a”, të paragrafit të parë, të nenit 332/dh të KPP, pranimin e kërkesës dhe dërgimin e çështjes në gjyq. Në këtë përfundim arrihet edhe në vështrim të neneve 327/1, shkronja “b” dhe 331/1 të KPP, që e përjashtojnë “seancën paraprake” vetëm për procedurat e posaçme të gjykimit të parashikuara nga ky Kod në nenet 400 (gjykimi i drejtpërdrejtë), 406/a (urdhri penal) 406/dh (gjykimi me marrëveshje kur nuk paraqitet në seancë paraprake).

61. Në sintezë, kur nuk procedon sipas neneve 328, 329/a, 400, 406/a ose 406/dh të KPP, prokurori kërkon dërgimin e çështjes në gjyq, çka bën të mundur shtytjen e procedimit në fazën tjetër të procesit penal “gjykimit të çështjes në themel”. Në këtë rast vendimi i gjyqtarit të seancës paraprake për dërgimin e çështjes në gjyq, lidhet me verifikimin e kryerjes së të gjithë verifikimeve nga prokurori, vlerësimin se fakti ka ndodhur dhe ka arsye të mjaftueshme dhe të bazuar për të konkluduar se personi i papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, mund të jetë autori i kësaj vepre penale. Një element me shumë rëndësi që duhet verifikuar nga gjyqtari i seancës paraprake është kryerja e ekspertimit psikiatriko-ligjor, i cili duhet të përcaktojë edhe rrezikshmërinë e personit, shkak që ligjëron kërkimin për caktimin e masës mjekësore. Kolegji vlerëson se gjyqtari i seancës paraprake, pasi ka kryer kontrollin për ligjshmërinë e veprimtarisë hetimore në fazën e hetimeve paraprake, plotësinë e tyre dhe mjaftueshmërinë e provave, disponon me vendim për dërgimin për gjykim të kërkesës për caktimin e masës mjekësore.

62. Në lidhje me këtë çështje, Kolegji arrin në përfundimin njësoj se:

Gjyqtari i seancës paraprake, kur çmon se hetimet paraprake janë të plota, bazuar në nenin 332/dh, shkronja “a”, të Kodit të Procedurës Penale, vendos pranimin e kërkesës së prokurorit dhe dërgimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm që i atribuohet vepra penale, sipas nenit 46 të Kodit Penal.

63. Masat mjekësore kanë karakter të dyfishtë, sepse zbatohen për të mbrojtur njëkohësisht interesat e personave që vuajnë nga çrregullime të shëndetit mendor dhe interesat e shoqërisë. Kjo do të thotë se qëllimi i masave mjekësore nuk është ndëshkimi i personit që ka kryer një vepër penale, por kurimi i tij, si dhe parandalimi i kryerjes së veprave të tjera penale. Neni 17 i KP¹⁷ parashikon institutin e “papërgjegjshmërisë për shkak të gjendjes mendore”, ku në paragrafin e parë të këtij neni

¹⁷ Neni 17 paragrafi I, i Kodit Penal “Papërgjegjshmëria për shkak të gjendjes mendore”: “Nuk ka përgjegjësi penale personi që në kohën e kryerjes së veprës penale vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet ose mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se kryen vepër penale.”.

parashikohet papërgjegjshmëria e plotë, ndërsa në paragrafin e dytë parashikohet ulja e ekuilibrit mendor, e cila nuk e përjashton personin nga përgjegjësia penale. Praktika gjyqësore dhe doktrina ka pranuar se, papërgjegjshmëria bazohet në dy kritere: kriterin mjekësor dhe kriterin juridik. Kriteri mjekësor mbështetet në të dhënat shkencore që përftohen nga ekzaminimi psikiatrik. Mund të ndodhë që papërgjegjshmëria ekziston në raport me një fakt të caktuar penal dhe të mungojë në raport me një fakt tjetër; kjo passjell që vërtetimi i papërgjegjshmërisë së autorit në një gjykim (apo procedim) nuk ka efekt detyrues në gjykimin pasardhës ndaj të njëjtut autor.¹⁸ Kriteri juridik është një proces provueshmërie, për të vërtetuar faktin se deri në çfarë shkalle ka ndikuar çrregullimi i shëndetit mendor tek një persona, në aftësinë e tij për të kuptuar rëndësinë e një veprimi të kryer prej tij, dhe çka është më e rëndësishme për të verifikuar këtë gjendje mendore të personit në raport me rrezikshmërinë e tij shoqërore. Ky kriter në thelb lidhet me vetë qëllimin e caktimit të masave mjekësore, që nga njëra anë garantojnë sigurinë publike, por nga ana tjetër synojnë garantimin e kujdesit shëndetësor dhe krijimit të një mjedisi social të përshtatshëm për personat me çrregullime të shëndetit mendor.¹⁹

64. Legjislacioni penal shqiptar, masat mjekësore i parashikon në kreun V të pjesës së përgjithshme të KP, ku parashikohen dënimet penale. Pavarësisht se janë vendosur nga ligjvënësi në kreun e dënimeve, masat mjekësore kanë për qëllim të neutralizojnë rrezikshmërinë shoqërore për një kategori të caktuar subjektsh, për të rritur mbrojtjen e shoqërisë nëpërmjet parandalimit të rrezikut të recidivizmit të personit të papërgjegjshëm, autor i veprës penale. Kolegji evidenton se, duke krahasuar “dënimin” me “masën mjekësore”, kuptohet edhe dallimi ndërmjet themelit të zbatimit të këtyre instituteve. Kështu, ndërkohë që dënimi është pasojë e një gjykimi të provueshmërisë së shkeljes së ligjit, masa mjekësore rrjedh nga gjykimi i rrezikshmërisë shoqërore, jo i përgjegjshmërisë dhe i mundësisë për recidivizëm të ardhshëm. Nga kjo rrjedhin dy konkluzione: së pari, ndërsa dënimi përcaktohet në bazë të rëndësisë së faktit, kohëzgjatja e masës mjekësore është logjiksht e papërcaktuar, sepse lidhet me ecurinë e rrezikshmërisë; kështu që nevoja për masën mjekësore pushon vetëm kur mungon rrezikshmëria shoqërore; së dyti, nëse dënimi u caktohet personave të përgjegjshëm dhe me përgjegjësi të pjesshme, masa mjekësore është e zbatueshme vetëm për personat që nuk mund të dënohen, kur janë të rrezikshëm dhe caktohet ndaj tyre në mënyrë ekskluzive. Neutralizimi dhe trajtimi i personit të papërgjegjshëm autor të veprës penale ka vend dhe intensitet të ndryshëm, sipas tipologjisë së masës mjekësore. Kodi Penal, në nenin 46 të tij, parashikon masat mjekësore personale që presupozojnë rrezikshmërinë e autorit (të pandehurit) dhe si të tilla janë “Mjekimi i detyruar ambulator” dhe “Mjekimi i detyruar në një institucion mjekësor”. Masa mjekësore “Mjekimi i detyruar ambulator” është një lloj i trajtimit të detyrueshëm psikiatrik në liri dhe paraqet masë më të lehtë për autorin e veprës penale (në raport me mjekimin e detyruar në një institucion mjekësor), sepse kjo masë nuk e izolon atë nga rrethi i caktuar shoqëror apo ambienti familjar, për shkak se vepra penale e realizuar nga ana e personit të papërgjegjshëm paraqet një shkallë më të vogël të rrezikshmërisë. Si pasojë e kësaj, mundësia e lënies së lirë të autorit dhe shmangia e ndarjes së tij nga rrethi familjar, do të ndikojë në risocializimin dhe riintegrimin e tij sërish në shoqëri.

65. Kodi Penal parashikon si shkak për përjashtimin e personit nga përgjegjësia penale “turbullimin psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet apo mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se kryen vepër penale”. Si rrethana të cilat ndikojnë në shkaktimin e papërgjegjshmërisë së autorit të veprës penale, por pa u kufizuar, janë çrregullimet e shëndetit mendor, të cilat mund të jenë të përhershme apo të përkohshme. Ligji për shëndetin mendor, i përditësuar²⁰, përkufizon çrregullimet e shëndetit mendor si një çrregullim thelbësor i mendimit, perceptimit, orientimit ose kujtesës, që dëmtojnë sjelljen, gjykimin, kapacitetin për të njohur realitetin ose aftësinë e personit për të përmbushur kërkesat e jetës, çka e bën

¹⁸ Vendim datë 18.12.1996, seksioni IV, Gjykata e Kasacionit Itali.

¹⁹ Ky qëllim përputhet me atë të ligjit për shëndetin mendor, që zbatohet në rastet e personave që kanë çrregullime të shëndetit mendor, por nuk kanë kryer një vepër penale.

²⁰ Ligji nr. 44/2012, i ndryshuar me ligjin nr. 20/2021.

atë mendërisht të sëmurë, ose është prapambetja mendore, kur shoqërohet me sjellje agresive patologjike ose seriozisht të papërgjegjshme. Në interpretim të nenit 46 të KPP dhe neneve 17 e 46 të KP, masat mjekësore u caktohen autorëve të veprave penale, të cilët janë të paaftë për të kuptuar rëndësinë e veprimeve të tyre, si pasojë e turbullimit psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tyre mendor, që i shpie këta të fundit në gjendje të papërgjegjshme. Kolegji thekson se është me rëndësi të përcaktohen nëse si pasojë e këtij turbullimi apo çrregullimi psikik ose neuropsikik, është prishur tërësisht ekuilibri mendor apo vetëm është ulur. Në këtë rast të fundit, personi është i përgjegjshëm penalisht, por kjo rrethanë do të mbahet në konsideratë në caktimin e dënimit (paragrafi i dytë, i nenit 17 të KP). Në këtë aspekt, Kolegji sjell në vëmendje se, “turbullimi psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht apo ulur ekuilibrin mendor”, nuk është gjendje, e cila mund të zgjidhet nga organet e drejtësisë, sepse këta të fundit nuk janë të kualifikuar për të bërë konstatimin e papërgjegjshmërisë së individit ndaj të cilit zhvillohet procedimi penal, në lidhje me një fakt konkret. Për këtë arsye, caktimi i një eksperti (ekspert psikiatër), sipas parashikimeve në KPP dhe mendimi i tij janë thelbësor.

66. Për t’u vlerësuar domosdoshmëria e caktimit të këtyre masave ndaj personave të papërgjegjshëm, një rol të rëndësishëm ka mendimi i ekspertit psikiatër në çdo procedim penal që zhvillohet ndaj personit të dyshuar të papërgjegjshëm dhe që i atribuohet kryerja e veprës penale. Kjo, për arsye se ekzistojnë shumë raste që autori i veprës penale ka funksion (funksionim) të pjesshëm të sistemit nervor dhe si rezultat i kësaj ai kryen vepër penale. Prandaj, Kolegji thekson se është e nevojshme të konstatohet nëse i njëjti person në kohën e kryerjes së veprës penale ka qenë ose jo i përgjegjshëm për veprimin ose mosveprimin e tij, në mënyrë që sanksioni penal i caktuar nga ana e gjykatës që e gjykon çështjen, të jetë në përputhje me ligjin, si dhe njëherazi të vlerësohet nga gjykatat më të larta si vendim i drejtë dhe i bazuar në dispozita ligjore. Për këtë arsye, në KP, ekziston edhe nocioni, i cili mund të përkufizohet si “ulje e ekuilibrit mendor”, thënë ndryshe “zvogëlim i aftësisë mendore”. Sipas paragrafit të dytë, të nenit 17 të KP, personi i cili ka kryer vepër penale konsiderohet se ka “aftësi të zvogëluar mendore” nëse në kohën e kryerjes së veprës penale vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik, që ka ulur ekuilibrin e tij mendor për të kuptuar dhe kontrolluar plotësisht veprimet apo mosveprimet e tij. Në këtë rast, personi, ekuilibri mendor i të cilit ka qenë “i ulur” dhe jo “i prishur tërësisht” (parag. 1, i nenit 17 të KP) konsiderohet penalisht përgjegjës, por kjo rrethanë mbahet parasysh nga gjykata në caktimin e masës dhe llojit të dënimit.

67. Nisur nga sa më sipër, Kolegji vlerëson të rritet rëndësinë e kryerjes së ekspertimit psikiatrik-ligjor për çdo procedim penal që zhvillohet ndaj një personi të dyshuar, i cili pretendon se ka qenë apo është i papërgjegjshëm në kohën e kryerjes së veprës penale. Nisur nga çështja konkrete ku është parashtruar mosmarrëveshja për kompetencë, Kolegji vlerëson se duhet vënë në dukje se, vërtetimi i papërgjegjshmërisë së autorit në një gjykim (apo procedim) nuk ka efekt detyrues në gjykimin pasardhës ndaj të njëjtit autor që më vonë ka kryer një vepër tjetër penale, përderisa ekziston mundësia që çrregullimi i shëndetit mendor të jetë i përkohshëm. Gjithashtu, për shkak të rëndësisë që ka konstatimi i ekspertit lidhur me gjendjen psikike të të pandehurit në momentin e kryerjes së veprës penale, gjen zbatim mbrojtja e detyrueshme (në rast se i pandehuri nuk ka mbrojtës të zgjedhur). Neni 49/1, shkronja “c” e KPP parashikon: “1. *Organi procedues i siguron menjëherë një mbrojtës të paguar nga shteti të pandehurit që nuk ka zgjedhur mbrojtës ose ka mbetur pa të kur: ... c) është me aftësi të kufizuar, që e pengojnë për të realizuar vetë të drejtën e mbrojtjes*”, dispozitë që garanton maksimalisht të drejtat e personit që i është atribuuar kryerja e veprës penale gjatë të gjithë procedimit penal, që mund të finalizohet me caktimin e një mase mjekësore ndaj tij për një kohë të përcaktuar.

68. Caktimi i masave mjekësore duhet paraprirë nga një proces shumë i kujdesshëm, ku gjyqtari që do shqyrtojë çështjen në themel, duhet në radhë të parë të vërtetojë se fakti penal ka ndodhur/ekziston dhe është kryer pikërisht nga personi për të cilin kërkohet caktimi i masës mjekësore. Në vijim, objekt verifikimi do të jetë vërtetimi i rrezikshmërisë shoqërore të autorit të veprës penale, kjo e lidhur ngushtësisht me llojin e masës mjekësore që do të caktohet dhe mënyrën se si do të trajtohet ky person

në kuadër të përkujdesjes shëndetësore. Ndonëse masat mjekësore kanë natyrë parandaluese, duke qenë se passjellin pasojë në lirinë e personit, duhet të mbështeten jo vetëm në “prezumimin” e rrezikshmërisë shoqërore të autorit, por edhe në vërtetimin e elementit garantues objektiv të sipërpërmendur. Kjo për arsye se rrezikshmëria shoqërore, duke qenë një element i papërkufizuar në KP, nuk duhet të shihet vetëm si “rrezik apo frikë për recidivizëm të ardhshëm”, por të jetë manifestuar tashmë nga sjellje treguese të rrezikshmërisë shoqërore, sikurse është kryerja e një veprë penale. KPP nga ana tjetër, nuk përcakton mënyrën se si duhet të vlerësohet rrezikshmëria shoqërore e personit të papërgjegjshëm. Për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se gjyqtari mund t’i referohet kritereve të përcaktuara në nenin 47, paragrafi i dytë i KP, për atë që ato janë të zbatueshme në rastin konkret. Kjo do të thotë se, në vlerësimin për ekzistencën e rrezikshmërisë shoqërore dhe zgjedhjen e masës mjekësore më të përshtatshme për personin e papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore, mund të mbahet në konsideratë rrezikshmëria e veprës penale: i. nga natyra, lloji, mjeti, objekti, koha, vendi dhe çdo mënyrë tjetër e veprimit; ii. pasojë e ardhur ose rreziku para të cilit është gjendur personi i dëmtuar apo i sulmuar; iii. intensiteti i veprimit të kryer. Gjyqtari duhet të ketë parasysh edhe rrezikshmërinë e personit referuar gjendjes së tij familjare, sociale, individuale, motivet dhe arsyet që kanë nxitur një sjellje të tillë prej tij, si dhe parashikueshmërinë e këtyre veprimeve apo sjelljeve në të ardhmen. Në sintezë, duke pasur parasysh rrethanat e kryerjes së faktit penal, motivin e kryerjes së veprës penale, autorin dhe cilësitë vetjake të tij, gjykata cakton masën mjekësore jo për atë çfarë ka bërë personi si ndëshkim, por me qëllim për ta shëruar autorin e veprës penale ose eventualisht për të neutralizuar rrezikun e kryerjes së veprave penale të tjera që do mund të kryente i njëjti, nëse do lihej në liri dhe pa mbikëqyrje dhe përkujdesje shëndetësore. Masat mjekësore, në thelb janë masa të mjekimit, të ruajtjes dhe mbrojtjes së kësaj kategorie të autorëve të veprave penale, si dhe mbrojtjes së shoqërisë nga rreziku i mundësisë së kryerjes së veprave penale të tjera.

69. Kolegji evidenton gjithashtu se që të ekzistojë rrezikshmëria duhet që ajo të jetë: i. *konkrete*, domethënë të ekzistojë efektivisht në lidhje me faktin penal konkret, që legjitimon caktimin e masës mjekësore ndaj personit. Pikërisht për një arsye të tillë, aftësia e personit për të kuptuar rëndësinë e një veprimi të kryer dhe për ta dëshiruar atë, duhet të qartësohet në raport me kryerjen e çdo veprë penale, e si rrjedhojë nuk mund të konsiderohet se mungon, duke u bazuar vetëm në një përjashtim nga përgjegjësia penale e të njëjtit person për shkak të papërgjegjshmërisë mendore të konstatuar në një procedim tjetër.²¹ Rrezikshmëria duhet të jetë edhe ii. *aktuale*, e qëndrueshme, pra në momentin e aplikimit dhe ekzekutimit të vetë masës²². GJEDNJ-ja në çështjen *Ilseher kundër Gjermanisë*²³, ka elaboruar tre kushte minimale që duhet të merren parasysh në caktimin e masave mjekësore, e konkretisht: 1. duhet të tregohet në mënyrë të besueshme se personi është me mendje jo të shëndoshë; 2. çrregullimi mendor duhet të jetë i një lloji ose shkalle që kërkon izolim të detyrueshëm; 3. vlefshmëria e izolimit të vazhdueshëm varet nga vazhdimësia e një çrregullimi të tillë.

70. Për sa më sipër, Kolegji vlerëson se “gjyqtari që gjykon çështjen në themel”, i cili sipas ligjit ka të drejtën për të caktuar masë mjekësore në përputhje me nenet 46 të KP dhe 46 të KPP ndaj personave të papërgjegjshëm për shkak të gjendjes mendore që i atribuohet kryerja e një veprë penale, disponon me caktimin e masës, vetëm nëse nga çmuarja e provave, krijon bindjen e brendshme “*përtej çdo dyshimi të arsyeshëm*” se në procesin penal u arrit të provohet: i. nga pikëpamja materiale është cenuar një marrëdhënie shoqërore e mbrojtur posaçërisht nga ligji penal, ekzistenca e faktit penal; ii. cenimi ka ardhur si pasojë e drejtpërdrejtë e një veprimi ose mosveprimi të kundërligjshëm, nga personi që i atribuohet kryerja e veprës penale, kryerja e veprës penale nga ky person; iii. personi autor i veprës penale në kohën e kryerjes së saj, vuante nga një turbullim psikik ose neuropsikik që ka prishur tërësisht ekuilibrin e tij mendor dhe për pasojë nuk ka qenë në gjendje të kontrollojë veprimet apo mosveprimet e tij dhe as të kuptojë se po kryen një vepër penale, pra personi duhet të jetë i papërgjegjshëm para

²¹ Qëndrim ky i mbajtur dhe në jurisprudencën e Gjykatës së Kasacionit të Italisë në vendimin nr. 21826/2014.

²² Gjykata Kushtetuese e Republikës së Italisë, vendim nr. 139/1982, aksesuar në <https://www.cortecostituzionale.it/>.

²³ GJEDNJ, Çështja *Ilseher kundër Gjermanisë*, aplikimi nr. 10211/12 dhe 27505/14, datë 4.12.2018.

ligjit; (iv) personi paraqet rrezikshmëri shoqërore dhe pa trajtimin mjekësor të pavullnetshëm ai rrezikon jetën, shëndetin ose sigurinë e vetes ose të tjerëve, element ky që rrjedh nga qëllimi parandalues që ndjek caktimi i masave mjekësore sipas nenit 46 të KP, por edhe nga qëllimi që ndjek çdo kufizim i të drejtave e lirive themelore sipas nenit 27 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë²⁴. Në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, gjyqtari që shqyrton çështjen në themel disponon me vendim përfundimtar për pushimin e çështjes penale dhe caktimin e masës mjekësore në referim të neneve 46 dhe 387 të KPP dhe nenit 46 të KP, vetëm nëse nga vlerësimi dhe çmuarja e provave bindet “tejt çdo dyshimi të arsyeshëm”, për autorësinë e personit të papërgjegjshëm në kryerjen e veprës penale, si dhe për rrezikshmërinë e tij shoqërore.

71. Në lidhje me sa u parashtrua më sipër, Kolegji arrin në përfundimin njësoj se:

Gjykata që shqyrton çështjen në themel, në përfundim të shqyrtimit gjyqësor, disponon me pushimin e çështjes penale, duke u bazuar në nenin 387, pika 1 dhe 328, pika 1, shkronja “ç”, të Kodit të Procedurës Penale dhe caktimin e masës mjekësore ndaj personit të papërgjegjshëm që i atribuohet vepra penale, sipas nenit 46 të Kodit Penal, kur vërtetohen: 1. ekzistenca e faktit penal; 2. kryerja e tij nga ky person; 3. papërgjegjshmëria e këtij personi në kohën e kryerjes së veprës penale; 4. rrezikshmëria shoqërore e personit të papërgjegjshëm.

IV. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes konkrete:

72. Lidhur me zgjidhjen e konfliktit të kompetencës (funksionale) të ngritur prej gjyqtarit të “seancës paraprake”, Kolegji vlerëson se qëndrimi i këtij të fundit është marrë në zbatim të gabuar të nenit 332/dh, shkronja “a” të KPP. Kolegji arrin në këtë përfundim për arsye se “gjyqtari i seancës paraprake” ka vendosur pranimin e kërkesës së prokurorit për pushimin e çështjes penale në ngarkim të shtetasit Fatmir Mina dhe për pjesën tjetër të kërkesës së prokurorit, “caktimin e masës mjekësore” ndaj këtij personi ka vendosur “dërgimin e çështjes në gjykatën e themelit”, pa pasur një kërkesë të organit të akuzës për dërgimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore, bazuar në nenin 331, pika 1 të KPP, e cila presupozon ushtrimin e ndjekjes penale dhe jo ndërprerjen e saj nëpërmjet pushimit të çështjes.

73. Kolegji vlerëson të pabazuar në ligj edhe qëndrimin e gjyqtarit të “themelit” që ka shpallur moskompetencën e gjykimit të çështjes të caktimit të masës mjekësore, duke e rikthyer atë tek gjyqtari i “seancës paraprake” që është shprehur për pushimin e çështjes penale, me argumentin që e njëjta gjykatë duhet të vendosë për të dy kërkesat e organit të akuzës (pushimin e çështjes penale dhe caktimin e masës mjekësore), për sa kohë sipas arsyetimit të mësipërm, gjyqtari i “seancës paraprake” është në pamundësi për të realizuar një procedurë të tillë të plotë edhe për caktimin e masës mjekësore. Kolegji e vlerëson të pabazuar në ligj edhe qëndrimin e “gjykatës së themelit” që arsyeton kompetencën funksionale të “gjyqtarit të seancës paraprake” për shqyrtimin e kërkesës për caktimin e masës mjekësore bazuar në kërkesën e prokurorit për pushimin e çështjes penale, sipas parashikimit të paragrafit të dytë, të nenit 329/a të KPP. Kjo dispozitë ligjore parashikon: “Kur prokurori ka paraqitur kërkesë për dërgimin e çështjes në gjyq kërkesa për pushimin e çështjes shqyrtohet bashkërisht me kërkesën për dërgimin e çështjes në gjyq.” Kjo për arsye se në rastin konkret nuk rezulton një kërkesë e prokurorit për “dërgimin e çështjes në gjyq”, e cila do të bënte të mundur kalimin e procedimit, prej fazës së hetimeve paraprake në seancën paraprake dhe më pas me miratimin e kësaj kërkesë prej “gjyqtarit të seancës paraprake” kalimin e çështjes drejt fazës përfundimtare, atë të gjykimit të çështjes në themel.

²⁴ Neni 27 i Kushtetutës së RSH: “Askujt nuk mund t’i hiqet liria, përveçse në rastet dhe sipas procedurave të parashikuara me ligj. 2. Liria e personit nuk mund të kufizohet, përveçse në rastet e mëposhtme: a) kur është dënuar me burgim nga gjykata kompetente; b) për moszbatim të urdhrave të ligjshëm të gjykatës ose për moszbatim të ndonjë detyrimi të caktuar me ligj; c) kur ka dyshime të arsyeshme se ka kryer një veprë penale ose për të parandaluar kryerjen prej tij të veprës penale ose largimin e tij pas kryerjes së saj; ç) për mbikëqyrjen e të miturit për qëllime edukimi ose për shqërtimin e tij në organin kompetent; d) kur personi është përhapës i një sëmundjeje ngjitëse, i paafte mendërisht dhe i rrezikshëm për shoqërinë; dh) për hyrje të paligjshme në kufirin shtetëror, si dhe në rastet e dëbimit ose të ekstradimit. 3. Askujt nuk mund t’i hiqet liria vetëm për shkak se nuk është në gjendje të përmbushë një detyrim kontraktor.”.

74. Kolegji e vlerëson vendimmarrjen e gjyqtarit të “seancës paraprake”, që ka parashtruar konfliktin e kompetencës para Gjykatës së Lartë për pushimin e çështjes ndaj të hetuarit Fatmir Mina, të “vesuar” prej paligjshmërisë, në kushtet kur kjo vendimmarrje është e mbështetur në një akt ekspertimi psikatriko-ligjor, të kryer për llogari të një procedimi tjetër penal të mëparshëm, pa u verifikuar përgjegjshmëria e të hetuarit Fatmir Mina në kohën e kryerjes së veprave penale, për të cilat gjyqtari i seancës paraprake ka vendosur pushimin e çështjes penale. Në funksion të zgjidhjes së konfliktit të kompetencës së parashtruar prej “gjyqtarit të seancës paraprake”, Kolegji vlerëson se çështja duhet të dërgohet pranë tij me detyrimin që “gjyqtari i seancës paraprake” t’ia kthejë atë prokurorit (në cilësinë e titullarit të ushtrimit të ndjekjes penale) për të bërë të mundur ushtrimin e ndjekjes penale prej tij, nëpërmjet paraqitjes së kërkesës për dërgimin e çështjes në gjyq për caktimin e masës mjekësore. Në rastin në shqyrtim është me rëndësi që të verifikohet për llogari të këtij procedimi penal edhe gjendja shëndetësore mendore e personit nën hetim, duke u verifikuar në raport me këtë fakt penal dhe kohën e kryerjes së tij.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke u bazuar në nenet 91, 438 dhe 441/2 të Kodit Procedurës Penale;

VENDOSI:

1. Dërgimin e akteve të çështjes penale nr. 247 (70110-00919-61-2023) Regjistri Themeltar, datë 31.7.2023, gjyqtarit të seancës paraprake, pranë Gjykatës së Juridiksionit të Përgjithshëm Vlorë, për shqyrtimin e kërkesës për caktimin e masës mjekësore, të parashikuar nga neni 46 i Kodit Penal, ndaj personit për të cilin kërkohet të caktohet masa mjekësore, Fatmir Mina.

2. Ky vendim është njësuës dhe dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Tiranë, më 16.11.2023

Kryesues: Ilir Panda

Anëtarë: Sokol Binaj, Medi Bici, Albana Boksi, Sandër Simoni